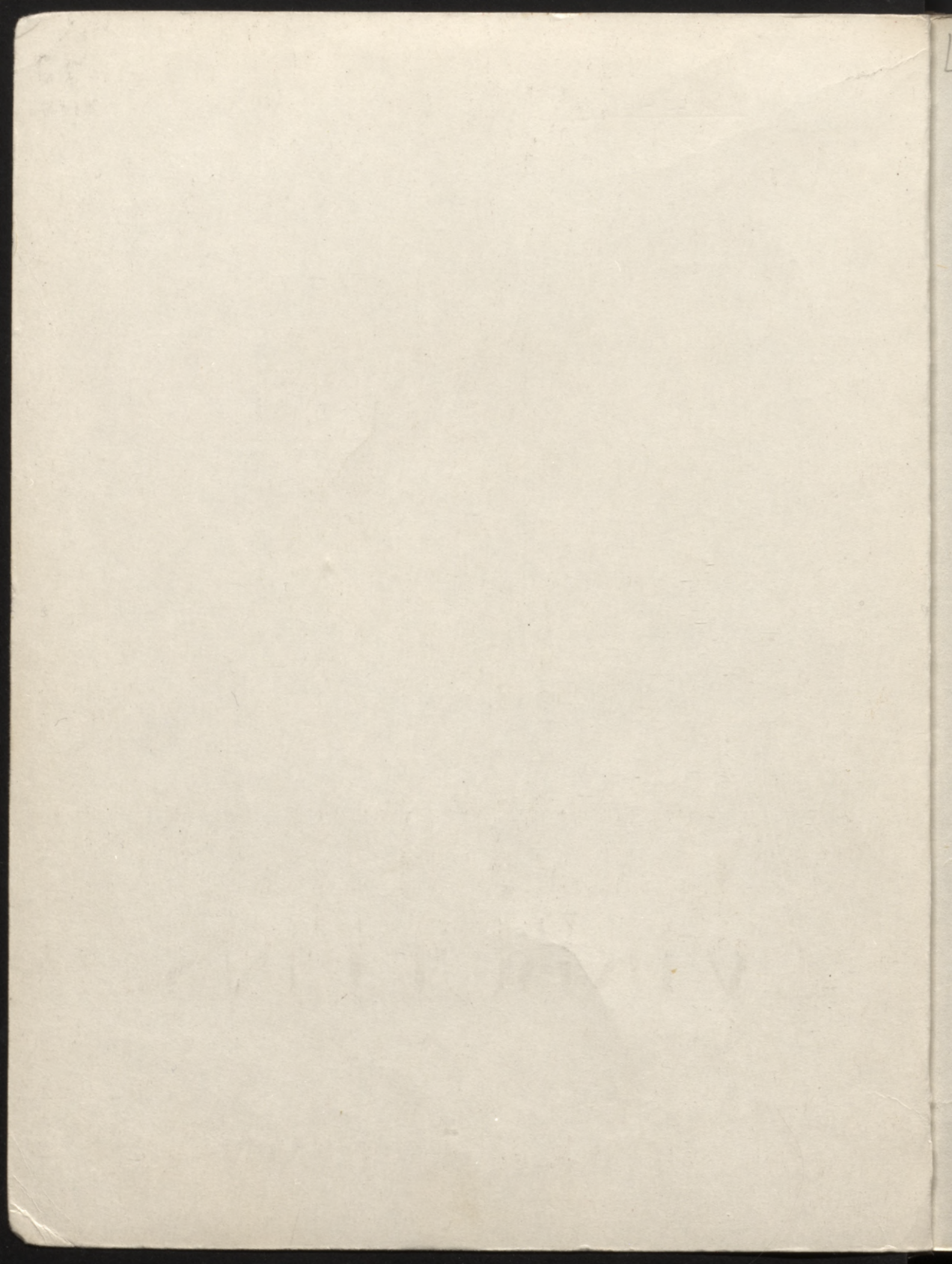

J
L 1748

VIKS

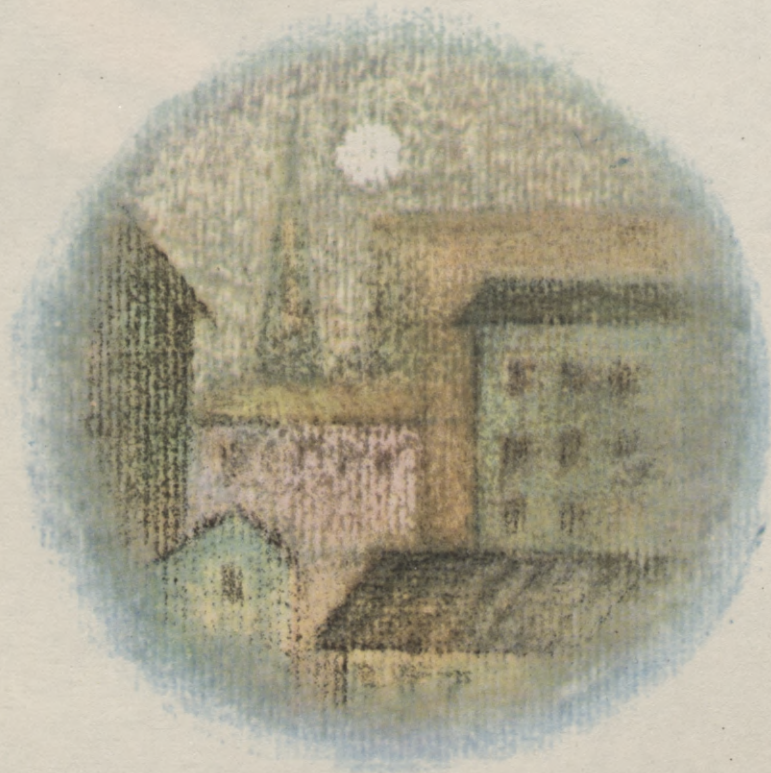
SAREŽĢĪTAIS
ZVIRBULĒNS

J
L 1748

0.40
4/5
M1810c

VIKS

SAREŽĢĪTAIS ZVIRBULĒNS

MĀKSLINIECE ANITA KREITUSE

RĪGA «LIESMA» 1982

0306039069

Vilja Lāča Latv. PSR

VALSTIS BIBLIOTĒKA

82-~~94~~ 556

Klaidam
un
Aidam

ZVIRBULĒNS SATIEK ZAĻO VĀRNU

Vienmēr, kad Zvirbulēns pēkšņi nezināja, ko domāt, ko ne, viņš sāka straujāk vicināt spārņņus. Vicināja, vicināja, bet reiz savicināja spārņņus speciāli.

Jo viņš ieraudzēja ozolā sēžam Zaļo Vārnu, kura, kādu laiku noraudzījusies Zvirbulēnā pavisam parasti, paskatījās uz viņu speciāli.

ZAĻĀS VĀRNAS PIRMAIS STĀSTS

Kad viņi bija iepazīnušies un pārvarējuši pirmo mulsumu, Zvirbulēns pēkšņi ievaicājās:

— Vai redzi?

Un norādīja lejup.

Zaļā Vārna paskatījās un tad sacīja:

— Tu domā Cilvēku?

Zvirbulēns nolēma ielāgot svešo vārdu un atbildēja:

— Nu jā, Cilvēku.

Bet Zaļā Vārna jau saprata, ka Zvirbulēns redz Cilvēku pirmoreiz, viņa pati dzīvoja pasaulē jau trešo vasaru un, lai neteiktu vairāk, šo un to zināja. Taču Zvirbulēns viņai bija iepaticies, un viņa sacīja:

— Aizlidosim uz kādu drošāku vietņu, un es tev kaut ko pastāstīšu.

Zvirbulēns piekrita.

Viņi atrada nelielu, ziediem pilnu meža noru un apmetās bērza zarā.

— Šodien tu pirmo reizi sastapi Cilvēku, — sacīja Zaļā Vārna, — un tāpēc tev būs lietderīgi zināt par viņu mazdrusciņ vairāk nekā, teiksim, par Zvirbuļu Vanagu.

Zaļā Vārna vēlreiz pārlicinājās, vai tuvumā patiešām neviena nav, un tad pajautāja:

— Saki — ko tu par viņu domā?

— Nezinu, — atteica Zvirbulēns. — Man viņš šķiet tik neparasts. Nebiju iedomājies, ka pasaulē var būt kaut kas tāds.

Zaļā Vārna likās esam apmierināta ar atbildi. Viņa sacīja:

— Tev taisnība — nevar būt. Taču ir. Mums ir darīšana ar Novirzi No Normas.

— Ko nozīmē Novirze No Normas? — Zvirbulēns ievaicājās. Viņš jau sāka samierināties ar to, ka Zaļā Vārna ir pārāka par viņu, un klusībā pat lepojās, ka ieguvis tik gudru un skaistu draudzeni.

— Ko nozīmē Novirze No Normas? — pārjautāja Zaļā Vārna. — Labāk es stāstīšu visu pēc kārtas.

Viņai ilgi nebija gadījies tik cītīgs klausītājs kā Zvirbulēns, un viņa stāstīja:

— Redzi, pašā pasaules sākumā Cilvēks dzīvoja ar mums kopā un bija tāds pats kā mēs. Nu, saproti, visi — gan putni, gan zvēri, gan cilvēki — visi, visi dzīvoja kopā draudzīgi un nedarīja cits citam pāri.

Bet tad ar Cilvēku kaut kas notika. Mēs to nosaucām par Slimību. Redzi, Cilvēks sāka iedomāties, ka viņam ir tiesības uz mums. Viņš sāka mūs vajāt. Tad mums neatlika nekas cits kā norobežoties no viņa, jo baidījāmies, ka Cilvēka Slimība var piemeklēt arī mūs.

Tā runāja Zaļā Vārna un piesardzīgi paskatījās visapkārt. Zvirbulēns bija pati uzmanība.

— Bet mēs vēl neesam zaudējuši cerību, — turpināja Zaļā Vārna. — Ir taču zināms, ka likstas ir ārstējamas. Mēs vēl neesam zaudējuši cerību. Nostāsti par bijušo dienu saticību un brālību vēl dzīvo mūsu atmiņā, un meža zvēri un putni tos stāsta tālāk saviem bērniem. Mēs vēl neesam zaudējuši cerību.

Tā runāja Zaļā Vārna nelielajā, ziediem pilnajā meža norā.

NEDZĪVAIS PUTNĒNS

Kādu dienu, lidodams garām ziedošu ķiršu dārzam, Zvirbulēns ieraudzīja Cilvēku otro reizi. Tas bija mazāks par pirmoreiz redzēto, jo bija Cilvēka Bērns.

Cilvēka Bērns sēdēja gaiši dzeltenu smilšu laukumā, un viņam rokā bija — Zvirbulēnam spalvas uz pakauša sacēlās stāvus — putnēns! Tas nekustējās. Tātad Zaļajai Vārnai bija taisnība, kad viņa stāstīja par Cilvēka Slimību.

Zvirbulēns iespurdza ceriņkrūmā, kas auga turpat līdzās, jo ziņkāre tomēr bija lielāka par bailēm. Viņš gribēja redzēt, kas notiks tālāk.

Cilvēka Bērns paņēma atslēdziņu, iebāza to Nedzīvā Putnēna sānos un pagrieza. Putnēnā kaut kas notarkšķēja, un Zvirbulēns noskurinājās.

Tad Cilvēka Bērns nolika Nedzīvo Putnēnu zemē, un tas... atdzīvojās! Klakstot un dīvaini raustoties, Nedzīvais Putnēns, šķita, uzknābā graudus. Taču viņš nedzīvoja ilgi. Klakstoņa un raustīšanās pakāpeniski pierima un drīz izbeidzās pavisam. Tad Cilvēka Bērns vēlreiz paņēma Nedzīvo Putnēnu rokās, vēlreiz ielika viņā atslēdziņu un vēlreiz pagrieza to. Viss atkārtojās tāpat kā iepriekšējā reizē.

Velti Zvirbulēns izgaidījās, ka Nedzīvais Putnēns, beidzis knābāt graudus, pacels galvu, ieraudzīs debesis un, savicinādams spārņņus, trauksies augšup. Vīlies un dažādu domu mākts, Zvirbulēns atstāja ceriņkrūmu un garām ziedošo ķiršu dārzam devās uz savu mājokliti. Bet arī tur viņam nebija miera. Viņu nodarbināja, lūk, kāds jautājums: kāpēc Cilvēkam vajadzīgs Nedzīvais Putnēns, ja pasaulē tik daudz dzīvo?

Un viņš devās pēc atbildes pie Zaļās Vārnas.

ZALĀS VĀRNAS OTRAIS STĀSTS

Zaļā Vārna tikko bija ieturējusi maltīti un baudīja atpūtu. Zvirbulēns nekavējoties izstāstīja redzēto.

— Tu saki — klakstēdams un raustīdamies? — viņa pārvaicāja, kad stāstāmais bija galā.

— Jā, — Zvirbulēns apgalvoja. — Klakstēdams un raustīdamies.

Zaļā Vārna jau pašā Zvirbulēna stāsta sākumā nojauta, par ko ir runa, taču atcerēsimes, ka viņa tikko bija ieturējusi maltīti un baudīja atpūtu. Tas nozīmēja, ka tobrīd viņa nepavisam nebija noskaņota uz steidzīgu valodu.

— Ja tev nekas nedeg, — viņa sacīja, — tad iekārtojies, lūdzu, šajā ķērpju atzveltnī un klausies uzmanīgi.

Zvirbulēns iekārtojās. Ķērpju atzveltnī bija mīksti un ērti. Zaļā Vārna sāka stāstīt:

— Redzi, es jau mūsu pirmās tikšanās laikā tev darīju zināmu, ka Cilvēku piemeklējusi Slimība, viņš sācis mūs vajāt, un tāpēc no viņa norobežojāmes. Atceries? Ir ļoti svarīgi, lai tu visu atcerētos, citādi nesapratīsi tālāko.

— Es atceros, — dedzīgi apgalvoja Zvirbulēns, un tā bija patiesība, jo viņš patiešām atcerējās visu, ko Zaļā Vārna viņam stāstījusi.

— Nu labi, tad klausies tālāk.

Un Zaļā Vārna turpināja:

— Pakāpeniski Cilvēks izveidoja sev citu apkārtni. Atstājis mežus, kalnus un lauku plašumu, viņš uzbūvēja sev akmens pasaules, nosaukdams tās par pilsētām. Patlaban šajās akmens pasaulēs mitinās lielākā daļa cilvēku.

Tomēr (un tagad klausies īpaši uzmanīgi!) kaut kas, kāda niecīga daļiņa, kāds atspulgs no senatnē pieredzētā un izjustā vēl dzīvo Cilvēkā un visredzamāk parādās tieši Cilvēka Bērnā. Un raugi — Cilvēka Bērns pieprasa Cilvēkam putniņu un lācīti (ievēro, ka es nesaku putnu un lāci, jo Cilvēka Bērns ir mazs un viņa vārdi arī ir mazi!). Un Cilvēks, zaudējis spēju izsaukt Cilvēka Bērnā no meža putniņus un lācīšus, tagad gatavo tos pats.

— Gluži tāpat kā, nemācēdams vairs mitināties mežos un laukos, viņš gatavo sev akmens pasaules, vai ne? — ierunājās Zvirbulēns.

— Gluži tāpat, — apstiprināja Zaļā Vārna, apmierināta, ka viņas jaunais draugs gadījies visai saprātīgs. Bet viņa vēl nebija galā ar savu stāstu.

— Redzi, tieši Cilvēka Bērns ir tas, kā dēļ mēs vēl neesam zaudējuši cerību. Cilvēka Bērns grib būt kopā ar mums. Un Cilvēks mīl savu Cilvēka Bērnā. Vai tagad tu saproti? Vai saproti, kādēļ vēl neesam zaudējuši cerību?

Tā runāja Zaļā Vārna, kad bija ieturējusi maltīti un baudīja atpūtu.

ZVIRBULĒNS IEGŪST VĀRDU

Zvirbulēns bija pārliecināts, ka viņš ir bijis vienmēr. Kad Zaļā Vārna reiz viņam stāstīja kādu notikumu, piebilstot, ka tas atgadījies tad, kad Zvirbulēna nemaz vēl neesot bijis, viņš pagalam izbrīnījies iesaucās:

— Kā? Kur tad es biju?

— Tu vispār nebiji, — sacīja Zaļā Vārna, sakārtodama kādu greizi iegulušu spalvu.

— Kā — nemaz? — turpināja brīnīties Zvirbulēns. — Nu bet kur tad es biju, ja es vispār nebiju? Kur tad es biju?

— Nu kā tu nesaproti, — Zaļā Vārna sapīka. — Tu vienkārši nebiji, un viss.

— Ja es vienkārši nebiju, tad es biju sarežģīti, — sacīja Zvirbulēns un paskatījās Zaļajā Vārnā tā, it kā būtu viņai atņēmis brangu graudu.

Zaļā Vārna pasmaidīja vienu no saviem smaidiem.

— Sarežģīti, tu saki? Tiesa gan, tas ir visai sarežģīti, un es tevi turpmāk saukšu par Sarežģīto Zvirbulēnu.

— Es pats esmu Sarežģītais Zvirbulēns, mani nemaz tā nav jānosauc. — Zvirbulēnam nepatika, ka cits kāds iedod viņam vārdu, ko viņš pats nav izgudrojis, taču viņam darīja godu tas, ka nu viņš vairs nebūs parasts zvirbulēns. Zaļā Vārna jau arī nebija parasta vārna, bet gan Zaļā Vārna. Nu viņš ir līdzvērtīgs savai draudzenei. Viņš paskatījās uz Zaļo Vārnu un redzēja, ka viņa smaida.

— Kāpēc tu smaidi? — Zvirbulēns noprasīja.

— Tāpat vien. — Zaļā Vārna pavēra knābi. — Jauks laiciņš.

— Laiciņš jau pats ir jauks, — Zvirbulēns nerimās. — Bet kāpēc tu tā smaidi?

— Kā tad es smaidu? — Zaļā Vārna paklakšķināja ar mēli.

— Tā speciāli, — sacīja Zvirbulēns. — Tā, ka es nevaru saprast.

— Viss jau nemaz nav jāsaprot. — Zaļā Vārna piešķieba galvu. — Tad vairs nebūs interesanti. Nebūs speciāli, — viņa piebilda.

ZVIRBULĒNS SATIEK ZIRNEKLI, ŪDENSSTRAZDU UN LĪDACĒNU

Citu rītu pamodies, Zvirbulēns ieraudzīja virs sava mājokliša Zirnekli aužam tīklu. Zvirbulēns jau grasījās tīklu izārdīt un Zirnekli padzīt, bet tad sāka domāt un apsvērt, ko ar tādu tīklu varētu iesākt. Un izdomāja: varētu zvejot zivis.

— Klau, brāl, — viņš uzrunāja Zirnekli, — noaud man tik lielu tīklu, lai varu zivis zvejot.

Zirneklis pārtrauca darbu, paskatījās uz Zvirbulēnu un sacīja:

— Ko tu iesāksi ar zivīm? Zvirbulēni zivis neēd. Bet Zvirbulēns viņam atbildēja:

— Vajag tikai iesākt; starp citu — es neesmu parastais zvirbulēns, bet Sarežģītais. Tu to, protams, nezināji, vai ne?

Zirneklis, protams, to nezināja. Taču viņš bija ar mieru noaust tīklu tikai tad, kad Zvirbulēns apsolīja viņam duci mušu.

Pievakarē tīkls bija gatavs, un Zvirbulēns ar Zirnekli nogādāja to līdz upītei. Tajā vietā upītē atradās ūdenskritums. Abi zvejnieki nosprieda, ka tīkls jāiedabū upītē lejpus ūdenskrituma — tur būšot vairāk zivju. Bet kā? Ne Zvirbulēns, ne Zirneklis nebija nekādi

ūdēnsvīri, slapjuma abi vairījās cik vien varēdami.

Bet zem ūdēnskrituma dzīvoja Ūdēnsstrazds. Viņš jau bija pamanījis abus zvejniekus un piesteidzās viņiem klāt.

— Es esmu Ūdēnsstrazds, ja jums tas gadījumā nav zināms. Šī vieta ir mana, un bez manas atļaujas un ziņas šeit jebkāda darbošanās ir aizliegta. Tā.

Bet Zvirbulēns viņam atbildēja:

— Labi, Ūdēnsstrazd, ka pasacīji. Citādi mēs tiešām būtu rīkojušies bez tavas ziņas. Tagad rīkosimies ar tavu ziņu. Taču, lai tev prāts būtu pavisam mierīgs, es tev rīt atnesīšu veselu klēpi meža zemeņu.

Bet Ūdēnsstrazds sacīja tā:

— Varbūt es nemaz negribu tās tavas zemenes?

Zvirbulēns viszinoši atbildēja:

— Vajag tikai iesākt. Pats redzēsi, kas tas par gardumu.

Un Ūdēnsstrazds sacīja:

— Gardumi man patīk. — Un jau rāmākā balsī piebilda: — Paskatīšos, ko jūs te darīsiet.

Bet Zvirbulēns viņam teica:

— Mēs gribam zvejot zivis. Mums ir tīkls, kuru vajag dabūt ūdenī.

Un Ūdēnsstrazds viņam atbildēja:

— Šajā vietā visas zivis pieder man. Tev būs jāatnes daudz to tavu gardumu, ja gribi tikt pie zivīm.

Bet Zvirbulēns sacīja:

— Dots pret dotu — mums zivis, tev ogas. Bet nu gan palīdzi ievilkt tīklu upītē!

Ūdēnsstrazds beidzot bija ar mieru un ķērās pie darba. Pa to laiku Zvirbulēns un Zirneklis iekūra ugunskuru, lai sasildītos, jo vakara gaiss ūdēns tuvumā kļuva drēgns.

Kad Ūdensstrazds savu darbu bija veicis, viņš piedrojas abiem zvejniekiem, un kādu laiku visi trīs tērzēja, pārcilādami gan ticamus, gan neticamus, gan pavisam ērnotus atgadījumus no meža iemītnieku dzīves.

Ap saules rietu visi trīs zvejnieki vilka tīklu no ūdens laukā. Tīklā spārdījās Līdacēns.

— Ū ja! — tas, sarijies gaisu, teica. — Vai liksieties mierā! Ka zvetēšu ar asti!

Taču Zirnekļa noaustais tīkls izrādījās apbrīnojami izturīgs, un Līdacēns velti šķieda spēkus.

— Esi nu prātīgs! — Zvirbulēns centās savaldīt Līdacēnu ar knābi. — Ko dīdies? Redzi nu — apšļakstīji mūs pavisam slapjus! Tu nu gan esi!

Līdacēns, redzēdams, ka tik lēti viss vaļā netiks, uzsāka citu valodu:

— Ja atlaidīsiet, jums no manis būs lielāks labums. Zvirbulēns tūlīt vaicā:

— Kāds no tevis var būt vēl lielāks labums nekā tu pats?

Bet Līdacēns atbildēja:

— Ja atlaidīsiet, es jums nesīšu krastā zivtiņas, kad vien vēlēsit. Ar mieru?

Zvirbulēns ar Zirnekli saskatījās, un Zirneklis sacīja Zvirbulēnam tā:

— Saki, ka esam ar mieru, citādi mums ikreiz, kad sagribēsies zivis, nāksies stiept tīklu uz upi.

Un Zvirbulēns sacīja Līdacēnam:

— Labi, Zaļsvārcīti. — Bet pie sevis nodomāja: «Zaļā Vārna, Zaļais Līdacēns — iet nu gan man zaļi!»

Kopš tās dienas Zvirbulēna ēdienu karte papildinājās ar kaltētām zivtiņām. Bet Ūdensstrazdam tika vesels zvirbuļa klēpis meža zemeņu. Izrādījās, ka Zvirbulēnam bija taisnība — vajadzēja tikai iesākt.

Vienīgi Zirneklis turpmāk izvairījās aust savus tīklus putnu mājokļu tuvumā, jo vairāk par visu pasaulē viņš cienīja vienatni.

PAGĀJA DAŽAS DIENAS

Un Zvirbulēns uzrakstīja Zaļajai Vārnai vēstuli. Ielika vēstuli aploksnē, aizlīmēja to un grasījās rakstīt adresi, taču laikus apķērās, ka nezina, kur īsti Zaļā Vārna mājo. Zvirbulēns ļoti uzbudinājās. «Esmu nu gan! Nebūtu laikus apķēries, būtu uzrakstījis adresi, nemaz nezinādams, kur Zaļā Vārna dzīvo.»

Un sapīcis savilka pierīti rievās, lai vieglāk varētu izdomāt, kur tad īsti Zaļā Vārna mīt. Kad sarauktā pierīte nelīdzēja, Zvirbulēns pakasīja aiz auss, taču arī tas nedeļa cerēto rezultātu. Tad viņš ķērās pie viena no visdrošākajiem paņēmieniem, proti, sāka urbināt degunu — visai nemākulīgi, taču centīgi. Kad nu arī tas nelīdzēja, Zvirbulēns paskatījās gaisā, gluži tāpat kā to dara skolas bērni, kad skolotāja uzdevusi grūtāku jautājumu. Pacēlis acis augšup, Zvirbulēns ne pa jokam apmulsa.

Uz ziedošas ievas zara sēdēja Zaļā Vārna.

Zvirbulēns nosarka, jo viņam šķita, ka Zaļā Vārna tikai izliekas Zvirbulēnu neredzam. Viņa lūkojās pavisam uz citu pusi, it kā nebūtu redzējusi Zvirbulēnu nedz pierīti rievās savelkam, nedz aiz auss pakasām, nedz degunu urbinām. Taču Zvirbulēnam arvien vairāk sāka likties, ka Zaļā Vārna lūkojas kaut kur citur speciāli, jo, pavēries viņas skatienu virzienā, Zvirbulēns redzēja vienīgi baltus un pavisam neievērojamus mākonīšus. Viņa lūkojās uz citu pusi tik ļoti, ka Zvirbulēnam tas nemaz nepatika.

PAGĀJA VĒL DAŽAS DIENAS

Un Zvirbulēns nolēma, ka viņš Zaļajai Vārnai vairs nepatīk. Jo kā citādi lai izskaidro viņas tik ilgo prombūtni? Nu kāpēc viņam toreiz vajadzēja kasīt aiz auss un urbināt degunu?

Šis es-neko-neredzēju skatiens!

Šī it-kā-nekas-nebūtu-bijis poza!

Un Zvirbulēns deva sev solījumu apgūt labas uzvedības iemaņas.

Taču, pirms ķeras pie šī visnotaļ grūtā darba, nepieciešams patīkams noskaņojums, bet to Zvirbulēns nu nekādi nevarēja iedomāties bez Zaļās Vārnas.

— Došos viņu meklēt, — viņš izsacīja gandrīz balsī un satrūkās. Zvirbulēns ļoti reti domāja skaļi.

Jūlija pēcpusdiena tveicēt tveicēja, saule bija tieši virs galvas, un Zvirbulēnam laiku pa laikam nācās uzmeklēt kādu avotu vai strautu, lai remdētu slāpes. Šādā sutoņā putni rod patvērumu koku pazarēs vai dobumos, kur svelmainie saules stari neiesniedzas.

Gaiss bija tik neparasti kluss, ka varēja dzirdēt ķirzaku pārskrējienu sausajā zālē. Sākumā Zvirbulēns nezināja — bīties no ķirzakām vai ne, bet, pārlicinājies, cik tās tramīgas, iesāka viņas dzenāt.

Aizrāvis jaunatklātajā rotaļā, Zvirbulēns bija sašniedzis kādu ezeriņu. Viņš jau dzīrās uzmeklēt ēnotu pazari ūdens malā, kad skatienu piesaistīja kaut kas lielai un košai puķei līdzīgs. Saulesargs!

Košais saulesargs atradās ezeriņa pretējā krastā. Neraugoties uz nogurumu, Zvirbulēns kļuva ziņkārīgs.

«Došos palūkoties,» viņš izlēma, tomēr nelidoja pāri ezeram, kura ūdens virsma bija tik gluda, ka pat ods varētu nodzerties, bet īsiem pārlidojumiem lavījās cauri krūmājam.

O! Tik košu saulesargu Zvirbulēns redzēja pirmoreiz. Tas vizēja un trīsuļoja, bija gluži kā dzīvs.

Saulesarga ēnā kāds sēdēja. Zvirbulēns palūkojās vērīgāk, un viņa knābis no pārsteiguma palika vaļā, — ēnā sēdētāja bija Zaļā Vārna! Un saulesargs nebija nekas cits kā Pāva astes vēdekļis! Zvirbulēns ļoti uzbudinājās. Viņu nespēja nomierināt pat tas, ka Pāvam bija visai muļķīga sejas izteiksme. Par sejas izteiksmi Zvirbulēns bija pilnīgi pārliecināts. Savu mūžu viņš vēl nebija redzējis tik muļķīgu sejas izteiksmi. «Nesaprotu, ko viņa tādā atradusi,» viņš sacīja pie sevis, taču iespējams, ka daļu sakāmā dzirdēja arī Zaļā Vārna, jo tieši tobrīd viņa pagriezta galvu uz Zvirbulēna pusi. Zvirbulēns iespurdza mežā, un pagāja zināms laiks, kamēr viņš nomierinājās. Saule tikām bija sākusi savu ceļu lejup, un Zvirbulēns devās atpakaļ uz savu mājoklīti. Viņš bija izdomājis: viņš vairs nemeklēs Zaļo Vārnu.

«Tik muļķīgu sejas izteiksmi!» — viņam neizgāja un neizgāja no prāta. «Savu mūžu neesmu redzējis tik muļķīgu sejas izteiksmi.»

Šī doma viņam tomēr nedaudz palīdzēja.

NĀKAMAJĀ DIENĀ

Kad Zvirbulēns jau gandrīz bija sācis pievērsties darbiem, kurus viņš pirms iepazīšanās ar Zaļo Vārnu mēdza veikt ik dienas, viņš saņēma aploksni. Atdarījis to ar knābi, viņš izvilka vēstuli un lasīja:

«Vakar es tevi redzēju. Lūdzu, nedusmo! Veselu nedēļu pie manis viesojās kāds radnieks no Dienvidiem, un man nācās viņam pakavēt laiku. Tu jau vari iedomāties, kāds ir Pāvs, bet tur neko nevar darīt.

VĪRĀ LĒDĀ LATV. PSK
VALSTS BIBLIOTĒKA
82- 27556

Ziemā savukārt es būšu viņa viešņa. To sauc par pieklājību.

Toties tagad esmu atkal brīva — šorīt pavadīju Pāvu uz lidostu, un patlaban viņš jau ir lielā gabalā. Ja vēlies, ierodies paciemoties.»

Sekoja adrese un paraksts «Zaļā Vārna».

Zvirbulēns, protams, nekavējoties atmeta ar roku savam nodomam pievērsties darbiem, kurus viņš pirms iepazīšanās ar Zaļo Vārnu mēdza veikt ik dienas, vienīgi doma par Pāvu vēl nedeva mieru. «Tik muļķīgu sejas izteiksmi!» pukojās Zvirbulēns. «Un tad vēl lidmašīna! Vai tad tā nav Novirze No Normas?»

Un tomēr dzīve viņam šķita daudz jaukāka nekā pirms vēstules saņemšanas.

SAVĀDNIEKS

Kādu rītu Zvirbulēns pamanīja tālumā kaut ko ļoti aizdomīgu. Un tieši tur viņš šodien bija nolēmis pamieļoties ar ķiršiem, kas jau sāka ienākties. Pirms vairākām dienām viņš ķiršos bija redzējis strazdus, un tas jau nozīmēja kaut ko pavisam noteiktu.

Taču patlaban tur kāds bija. Vai tiešām Cilvēks? Zvirbulēns sabozās un sacēla apkakles spalvas. Miklajā rīta gaisā tas bija prāta darbs. Tad Zvirbulēns vēlreiz pievērsās aizdomīgajam stāvam. Migla ļāva saskatīt tikai svārkus un platmali.

«Paskat, paskat,» Zvirbulēns sapīka. «Vēl viens kārumnieks un, galvenais, pasteidzies jau pirms manis.»

Iecerētā mielošanās draudēja izjukt, turklāt, miglai pakāpeniski izklīstot, Zvirbulēns pārlicinājās, ka Savādnieks (jo kā gan citādi viņu dēvēt?) joprojām atrodas turpat. Bet visdīvainākais bija tas, ka Savādnieks

ķiršus nemaz neaiztika. Stāvēja kā zemē iemiets, un viss.

«Nekas,» Zvirbulēns iecirtās, «paskatīsimies, kurš no mums pacietīgāks — tu vai es.» Un viņš turpināja nogaidīt.

Taču pagāja, burtiski, dažas minūtes, un visi Zvirbulēna pacietības krājumi bija izsīkuši. Viņam iešāvās prātā doma apciemot Zaļo Vārnu. Domāts — darīts, un pēc neilga laika Zvirbulēns jau atradās pie Zaļās Vārnas mājokļa vecās kļavas dobumā un, padevis labrītu, sacīja:

— Atlido man līdzī uz ķiršu dārzu, labi?

— Vai tas esi tu, Zvirbulēn? — Zaļā Vārna saldi nožāvājās, jo saskaņā ar savu šīsdienas režīmu bija tikko pamodusies. Miglainos rītos Zaļā Vārna gulēja ilgāk nekā parasti. — Uz ķiršu dārzu, tu saki? — Viņa tīksmi izstaiņāja locekļus. — Bet, paga, draudzīn, — kopš kura laika mēs esam sākuši mieloties ar ķiršiem? Es tā kā neatceros.

— Tas nekas, vajag tikai iesākt!

— Nu labi, — sacīja Zaļā Vārna. — Pagaidi, kamēr savedīšu kārtībā mājokli.

Un, kad viņa bija gatava ceļam, abi gardēži pacēlās spārnos. Zvirbulēns vēl ne pušplēsta vārdiņa nebija bildis par Savādnieku. Viņš, kā allaž, gluži vienkārši nevēlējās atzīties savā nezināšanā un cerēja, ka noslēpumu pavisam neviļus atrisinās viņa draudzene.

Tuvojoties dārzam, Zaļā Vārna, protams, tūlīt pamānīja tā saucamo Savādnieku un pamāja Zvirbulēnam:

— Nu tikai aši!

Un iemetās kādā ogām bagātā zarā pavisam netālu no Savādnieka platmales.

— Trakā, ko tu dari! — pusbalsī iesaucās Zvirbulēns. — Vai tad tu neredzi?

Bet Zaļā Vārna jau šķina sulīgās un saldās ogas, un Zvirbulēns bija pilnīgā neizpratnē. «Kā tad tā?» viņš apmulsis risināja savu domu. «Pati brīdina no Cilvēka, bet, tiklīdz pamana kādu kārumu, — re, ko dara!»

— Ko nemielojies? — Zaļā Vārna apvaicājās, bet tikai tā, starp citu, jo bija pārāk aizņemta.

Zvirbulēns sarauktu pieri noslēpumaini pamāja uz Savādnieka pusi, un tad, jā, tad Zaļā Vārna saprata. Iesmiedamās viņa sacīja:

— Ak, es muļķe! Kā gan man neienāca prātā, ka tu neko nezini par Putnubiedēkli!

— Ā, jā, Putnubiedēkli, — Zvirbulēnam diezgan labi izdevās pateikt it kā starp citu.

— Nebīsties nenieka, — sacīja viņam Zaļā Vārna, uzlaizdamās Savādniekam uz pleca. — Redzi?

Kad Zvirbulēns pārlicinājās, ka no Savādnieka patiesi nav ko būties, viņš pielidoja tuvāk, lai to aplūkotu pamatīgāk.

«Kāds neglītenis,» bija viņa pirmā doma, un viņš to pateica Zaļajai Vārnai.

— Kā jau Putnubiedēklis, — viņa atbildēja, atsākdama mielošanos.

— Kā jau, — apstiprināja Zvirbulēns. — Līdzīgs Cilvēkam, vai ne?

Zaļā Vārna iesmējās un gandrīz aizrijās ar ogu.

— Bet varbūt, hi, hi! — varbūt Cilvēks ir līdzīgs Putnubiedēklim? Tas tik ir atklājums!

Zvirbulēns, protams, nepavisam nesaprata, kādu atklājumu viņš tikko izdarījis, tādēļ it kā nejauši pavai-cāja: — Nu, nu? — un pievirzījās tuvāk, jo neapzi-nāti nojauta, ka atklājums varētu būt arī kaut kas ļoti labs.

— Redzi, — iesāka Zaļā Vārna, kad bija izspļāvusi ķiršu kauliņu. — Cilvēks domā, ka ir cēlies no Pērtiķa. Nav jau noliedzams, zināma līdzība ir, taču, ja runājam par līdzību starp Cilvēku un Putnubiedēkli...

Te Zaļā Vārna pēkšņi aprāvās, jo bija saklausījusi kaut ko neparastu. Viņa ieklausījās un tad pačukstēja:

— Laižamies, tur kāds nāk!

— Vai vēl viens Putnubiedēklis? — Zvirbulēnam izspruka no knābja, un labi, ka Zaļā Vārna to nesaudzirdēja, citādi viņa pavisam noteikti būtu aizrijušies ar ķiršu kauliņu.

ZVIRBULĒNS IEPAZĪSTAS AR SPĀRI UN NOSAUC TO PAR HA

Kādā no saviem lidojumiem uz upīti Zvirbulēns ieraudzīja Spāri.

Spāre graciozi sēdēja uz niedres zieda un žāvēja lietū samirkušos, smalki veidotos spārniņus.

— Kas tu par putnu? — Zvirbulēns jautāja pavisam tieši, jo domāja tā — ja jau spārni, tad putns.

— Ha! — Spāre aizvainota sašūpojās un līdz ar to sašūpoja arī niedres ziedu.

«Tātad, Ha-Putns,» nodomāja Zvirbulēns un ielāgoja jauno vārdu.

— Ha, vai tu gribi ar mani draudzēties? — viņš vaicāja.

Niedres zieds atkal sašūpojās, un Spāre vēlreiz sacīja: — Ha!

— Ha! — pēc brīža viņa sacīja trešoreiz. — Es nesmu nekāds putns. Es esmu Spāre.

Un, graciozi pagrozījusi ķermeni, iemirdzējās saules staros līdzīgi dārgakmenim.

— Labi, es ticu, ka tu esi Spāre, — sacīja Zvirbulēns, pietuvojies ūdens malai un laužidams galvu, ko vēl tādu īpašu pavaicāt. Kaut ko speciālu!

— Vai tu baidies no spārubiedēkļiem? — viņš ieči-
vinājās, priecīgs, ka atradis iemeslu sarunas turpināšanai, jo Spāre viņam patika.

Niedre sašūpojās.

— Spārubiedēkļu vispār nemaz nav, — sacīja Spāre.

— Kā nu nav! Ja jau ir putnubiedēkļi, tad pats par sevi saprotams, ka ir arī spārubiedēkļi, — Zvirbulēns čivināja, pilnīgi apmierināts ar savām spriešanas spējām.

— Putnubiedēkļi ir tāpēc, ka putni ņem to, kas tiem nepienākas, — sacīja Spāre. — Spāres tā nerīkojas, tāpēc nav nekādas vajadzības pēc spārubiedēkļiem.

Zvirbulēns apjuka.

— Vai tev ķirši nemaz negaršo? — viņš vaicāja.

Niedres zieds sašūpojās.

— Es zinu, ko tu domā, — sacīja Spāre, — bet tas jau ir nenovēršami.

— Kas ir nenovēršami? — painteresējās Zvirbulēns.

— Kas ir nenovēršami?

— Tas, ka tu esi nelabojams, — sacīja Spāre.

— Nelabojams — kas? — joprojām interesējās Zvirbulēns.

— Nelabojams kārumnieks, — atbildēja Spāre un pasmaidīja. — Vai ne?

— Es nesaprotu, kas te jālabo, — sacīja Zvirbulēns. — Manuprāt, būtu jāuztraucas, ja ķirši man negaršotu. Žēl, ka no šīm lietām tu neko nesaproti, mēs varētu divatā aizlidot līdz dārzam un pamieloties.

— Vai no putnubiedēkļiem nebīsties? — Spāre pavaicāja.

— Es — un bīties?! — Lepni sabozās Zvirbulēns.

— No putnubiedēkļiem!

Viņš paņēma knābī kādu gruzi un iesvieda to ūdenī tik nevērīgi, ka Spārei gribot negribot bija jāsaprot tālāku paskaidrojumu veltīgums. Viņa pasmaidīja.

— Tu esi interesants Zvirbulēns, — viņa sacīja, sašūpodama niedres ziedu. — Vai visi jūs esat tik interesanti?

— Pirmkārt, es esmu nevis interesants, bet gan sarežģīts, — sacīja Zvirbulēns, — un, otrkārt, es nemaz nezinu, ko nozīmē interesants. Vispār tā — ja tas ir kaut kas slikts, tad es labāk esmu neinteresants.

Spāre atkal pasmaidīja. Zvirbulēns viņai bija iepaticies, un viņa teica:

— Kad tu atkal atlidosi?

Zvirbulēnam ļoti patika tas, ko Spāre nupat bija teikusi, un viņš sacīja priecīgu prātu:

— Rīt! — Un, drošs paliek drošs, piebilda: — Tu arī esi interesanta. Bet kāpēc tu pašā sākumā teici «Ha!»? Ko nozīmē «Ha!»? Vai kaut ko speciālu?

Niedres zieds sašūpojās, un Spāre pasmaidīja.

— Noteikti. Pavisam noteikti kaut ko speciālu.

— Es tevi saukšu par Ha-Spāri, — ierosināja Zvirbulēns.

Spāre mirkli padomāja un, tā kā viņai vēl nebija īpaša vārda, sacīja:

— Esmu ar mieru, Sarežģītais Zvirbulēns.

ZVIRBULĒNS SATIEK HA-SPĀRI OTRREIZ

— Kas nu būs! — iesaucās Zvirbulēns, iekļuvis Spārnoto Skudru mākonī.

Visu pēcpusdienu viņš bija viesojies pie Zaļās Vārnas vecās kļavas dobumā un tagad atgriezās mājup.

— Ko tu jauc mūsu rindas? — piktojās Spārnotās Skudras.

— Jūs pašas kaut ko jaucat, — lika pretī Zvirbulēns, aplipdams skudru ķermeņiem. — Nevis es jums, bet jūs man traucējat. Lidojiet savu ceļu, citādi — ka uzknābšu!

Skudras ļoti uzbudinājās un sacīja Zvirbulēnam:

— Mēs, kā vienmēr šajā stundā un vietā, dodamies uz savām mītnēm, un tu ne no šā, ne no tā ņem un jauc mūsu rindas. Lido vien savu ceļu, citādi tev klāsies plāni! Visas mūs neapknābāsi.

Zvirbulēnam bija ļoti nepaspārnīgi lidot aplipušam ar skudrām, tādēļ viņš sacīja:

— Tādas kā negudras — ne no šā, ne no tā metīšoties man virsū! Pagaidiet vien, gan uzzināšu, kuram no mums taisnība.

Tā teicis, Zvirbulēns atstāja Spārnoto Skudru mākonī un sapīcis pavērās visapkārt, lai noskaidrotu, kur patlaban atrodas. Rau, lejā plūda upīte! Re, kur līcis, kurā pirms nedēļas viņš bija iepazinies ar Ha-Spāri! «Nolaidīšos,» Zvirbulēns izlēma, «un paskatīšos — varbūt Spāre vēl nebūs devusies pie miera.»

Domāts — darīts. Zvirbulēns nolaidās upītes oļainajā krastā un sāka vērot niedres.

Spāre sēdēja uz kādas niedres kāta un šķita esam aizmigusi. Zvirbulēns iečivinājās.

Spāre saslēja trauslos, vizošos spārniņus un sacīja:

— Netrokšņo! Es redzēju tevi nolaižamies. Lūdzu, izturies, cik vien klusi iespējams! Es klausos ūdens valodu.

— Kā? — Zvirbulēns pārsteigts iečivinājās. — Vai tad ūdenim ir valoda?

— Tu nezināji? Kā tu nezini tik vienkāršas lietas? Visam ir valoda. Pilnīgi visam.

— Nu, bet akmenim? — Zvirbulēns ievaicājās.

— Nu, protams, arī akmenim, — Spāre atbildēja.

— Vai tad tu nekad neesi dzirdējis akmeni runājam?

To teikusi, viņa atkal izbrīnā sacēla spārniņus, un niedre sašūpojās. Zvirbulēns, negribēdams atzīties, ka zina vēl tik gaužām maz, sacīja tā:

— Varbūt esmu dzirdējis, nezinu. Šī ir mana pirmā vasara, es uzreiz visu nevaru atcerēties.

Un viņš pielieca galvu, lai satvertu un notiesātu pavisam sīciņu sēkliņu, ko bija atnesis vējš. Bet Spārei bija pa prātam, ka viņa varēja likt lietā visas savas uzkrātās gudribas.

— Arī tagad var dzirdēt akmens valodu, — viņa sacīja. — Ieklausies upē, un tu to dzirdēsi. Tur sarunājas ūdens un akmeņi. Vai dzirdi? Tā ir viņu valoda.

— Es zinu! — Zvirbulēns priecīgi iečivinājās. — Ūdens nāk no tāienes un stāsta akmeņiem visu, ko redzējis, un akmeņi klausās un taujā taujādami, vai ne?

— To tu ļoti skaisti pateici, — sacīja Spāre un sacēla spārniņus.

Zvirbulēnam kļuva liksmāk. Viņš panācās tuvāk ūdensmalai, iečivinājās vēlreiz un izstāstīja Spārei atgadījumu ar Spārnotajām Skudrām, pašās beigās pavaičādams:

— Kā tev šķiet, kam bija taisnība — man vai viņām?

Spāre kādu brīdi domāja, tad sacīja:

— Tu runā kā Cilvēks. Taisnību sagribējies! No tās taču nav nekāda labuma. Kur tu to liksi? Redzi pats — skudrām par tavu taisnību nosmieties, bet tieši viņām tu to gribēji pierādīt, vai ne?

Zvirbulēns stāvēja, knābi nodūris, un domāja. Spāre runāja viņam nesaprotamas lietas.

— Labi, draugs, lai notiek, — turpināja Spāre, atkal saslēdama spārniņus, — es tev izstāstīšu mīlestības noslēpumu.

Zvirbulēns uzlēca uz kāda sausāka oļā, un Spāre iesāka:

— Reiz Uguns un Ūdens saķīlidojās par to, kura taisnība lielāka. Ķīlidojās vienu dienu, ķīlidojās otru, bet, nevarēdami panākt izlīgumu, nolēma izmēģināt spēkus. Sākās cīkstiņš. Tur, kur ņēma virsroku Ūdens, applūda krasti, pļavas, meži un pakalni, izdzisa pavarīdi. Tur, kur bija stiprāka Uguns, izžuva ezeri, upes un jūras, aizgāja bojā bez ūdens palikušie dzīvnieki un cilvēki, sauss, karsts vējš svilināja pelnu pelēkas smiltis un nokvēpušus akmeņus.

Tad Ūdens un Uguns redzēja, cik vientuļi bija kļuvuši, katrs savu taisnību pierādīdami. Viņus pārņēma bailes. Bailes no tā, ka viņi nevienam vairs nebūs vajadzīgi, ja pasaulē paliks vieni paši. Un tad, jā, tad viņi slēdza mieru.

Ūdens atgriezās savā un Uguns — savā vietā, pļāvās un mežos atkal uzziedēja puķes, no kalniem ielejās atgriezās cilvēki, iekopa laukus un tīrumus, un vasaras vidū upju un ezeru ličos skanēja viņu dziesmas, un Ūdens spoguļos atspīdēja Uguns līksmā dejā; iedomājies tikai — Uguns atspīdums Ūdenī!

Tā runājusi, Spāre saslēja spārniņus un atvadījās no Zvirbulēna, jo bija iestājies vakars un no upes nāca vēsums. Arī Zvirbulēns devās mājup. Viņš vairākkārt pārdomāja Spāres stāstu, bet naktī sapnī redzēja Spārnotās Skudras. Tās bija atlidojušas uz upmalu, un Spāre viņām kaut ko stāstīja. Ko viņa stāstīja, to Zvirbulēns nevarēja sadzirdēt, jo sapņos reizēm tā gadās.

ZVIRBULĒNA PIRMĀ GRĀMATA

Pēdējā laikā Zvirbulēns bija ievērojis, ka naktis kļuvas garākas un vēsākas, bet dienas — aizvien pelēkākas un mākoņainākas. Kādu rītu pamodies, Zvirbulēns ieraudzīja, ka sākušās lietavas. Un viņš atcerējās, ka Zaļā Vārna reiz viņam tika stāstījusi par pārmaiņām, kurām sākoties daudzi putni pārceļoties uz dzīvi tālu projām. Patlaban drēgns lietus pavisam bezjūtīgi apstrādāja mežus un laukus un visapkārt bija tik nemīlīgi un skumji, ka negribējās ne spalviņu pakustināt. Ko iesākt?

Zvirbulēns izdomājās gan šā, gan tā, gan vienādi, gan otrādi; viņš atsauca atmiņā vasaras notikumus un piedzīvojumus, atcerējās savus draugus un paziņas. Un viņš nolēma to visu pierakstīt.

Saplūcis vēl nesamirkušās jasmīnlapas (jo viņa mājoklis atradās jasmīnkrūmā kādas sen pamestas ēkas tuvumā), izvilcis sev no spārna spalvu, mērcēdams to nolauztās pieneenes kāta baltajā sulā, Zvirbulēns sāka pierakstīt visu pēc kārtas. Viņš rakstīja ļoti ilgi — tāpēc ka viņš rakstīja pirmoreiz savā mūžā un tāpēc ka viņš vēlējās, lai uzrakstītais izskatās pēc iespējas glītāk.

Pa to laiku lietus pakāpeniski mitējās, un, kad no padebešiem noritēja pēdējā lietus lāsīte, Zvirbulēns bija uzrakstījis it visu, ko spēja atcerēties mazā putnēna vērīgā galva. Zvirbulēns iesprauda rakstāmriku ligzdas malā, noplūca smilgu un sadiedza aprakstītās lapas kopā. Iznāca jasmīnlapu grāmatiņa.

«Parādīšu Zaļajai Vārnai,» Zvirbulēns nolēma.

Mākoņu spraugā atspīdēja saule. Viņas vēl siltie stari ieslīpi pārslīdēja mežam un pļavām.

Drīz vien Zvirbulēns jau atradās pie vecās kļavas

un sastapa savu draudzeni sildāmies skopās saules pieticīgajā siltumā.

— Labi, ka atlidoji, — viņa sacīja. — Šodien mēs dodamies uz Dienvidiem.

— Uz Dienvidiem? — Zvirbulēns nespēja noticēt, ka pārmaiņas notiks tik ātri.

— Vai tad tu nesaproti? — Zaļā Vārna brīnījās. — Es taču esmu gājputns un nevaru ciest šejienes rudeni. Jau tagad esmu tik nosalusi, ka nezin vai sasīlšu. Vienkārši šausmīgi laika apstākļi!

Zvirbulēnam kļuva skumji.

— Bet es tev atnesu, lūk, šo te, — viņš iečivinājās.

— Kas tas ir? — Zaļā Vārna painteresējās. — Vai kaut kas ļoti gards? Pirms tālā ceļa nemaz nebūtu peļami iebaudīt kaut ko speciālu.

— Es tev atnesu grāmatu, — sacīja Zvirbulēns. — Gribi, palasīšu?

Atklāti sakot, Zaļā Vārna bija nedaudz vīlusies, bet, nevēlēdamās Zvirbulēnu sarūgtināt, sacīja:

— Nu labi, palasi. Es tikmēr saulītē pasildīšos.

Un Zvirbulēns lasīja.

Pēc kāda laika viņš apklusā un, palūkojies uz Zaļo Vārnu, gaidīja, ko viņa sacīs. Viņš ļoti vēlējās dzirdēt draudzenes spriedumu par savu darbu. Taču Zaļā Vārna pat aci nepamirkšķināja. «Vērīgi klausās,» nodomāja Zvirbulēns un lasīja tālāk. Pagāja vēl kāds laika drusciņš, un Zvirbulēns atkal pacēla galvu. Viņš pavērās savā draudzenē ciešāk, un — ko jūs domājat! — Zaļā Vārna nebija izdarījusi neko citu kā aizsnaudusies. Šajā brīdī Zvirbulēns patiesi kļuva ļoti sarežģīts, proti, viņš apvainojās. Aizvēris savu pirmo grāmatiņu, viņš paņēma to knābītī un devās mājup.

Atgriezies ligzdā, viņš jau grasījās noglabāt savu rakstu darbu vissausākajā vietīnā, kad atcerējās Spāri.

«Kaut viņa nebūtu... jā, kaut viņa nebūtu gājspāre!»
no visas sirds vēlējās Zvirbulēns un devās upītes virzienā.

Spāre, kā allaž, sēdēja uz niedres. Viss bija gluži tāpat kā viņu pirmās tikšanās dienā, nebija vienīgi niedres zieda, toties gaisā juta tuvā rudens elpu.

— Labi, ka atlidoji, draugs. — Spāre sašūpoja niedri.
— Man tev jāsaka sveikas.

— Tu esi gājspāre? — Zvirbulēns bezcerīgi iejautājās. — Vai posies uz Dienvidiem?

— Nē. — Spāre pasmaidīja. — Es neesmu gājspāre un uz Dienvidiem nelidošu. Pārziemošu tepat aiz upes likuma. Šovakar visas spāres dodas uz saviem pārziemošanas mājokļiem.

Zvirbulēns jutās tā, it kā viņam būtu nodarīta pārestība. Zaļā Vārna viņu pamet, Spāre viņu pamet. Pirmoreiz mūžā viņš bija pavisam tuvu asarām.

— Es tev kaut ko uzdāvināšu. Lai pārziemošanas mājokli tev nav garlaicīgi, — viņš sacīja, jo pēkšņi saprata, ka grāmatiņa viņam pašam neko vairs ne-nozīmē.

— Ko tu man gribi dāvināt? — Spāre saudzīgi pajautāja, jo viņa prata lasīt acīs un uzminēt dvēseles.

— Lūk, šo te, — sacīja Zvirbulēns, izņemdam no paspārnes savu širīta darbu. — Pats uzrakstīju.

Spāre nebija radusi būt pārsteigta, taču nu bija pienākusi viena no šīm retajām reizēm.

— Tas ir tik jauki! — viņa sacīja. — Es pieņemu tavu dāvanu ar prieku.

Un viņa saslēja spārniņus, sašūpodama niedri, uz kuras sēdēja.

Pa to laiku saulei tuvojās mākonis, vilkdams pāri pļavai savu ēnu.

— Tagad atvadīsimies, draugs! — Spāre sacīja

Zvirbulēnam. — Uzliec savu brīnišķīgo dāvanu uz ūdensrozes lapas!

Zvirbulēns pirmo reizi atradās tik tuvu Spārei. Viņa patiesi bija skaista. Tikai žēl, ka ūdensrozes lapa nespēja ilgāk noturēt Zvirbulēna svaru.

— Bet kā tu aiznesīsi grāmatu līdz savam mājoklim? — Zvirbulēns, krastā atgriezies, ievaicājās.

Spāre tiešām to nezināja.

— Pagaidi! — iečivinājās Zvirbulēns un pasauca savu draugu Līdacēnu. Līdacēns izbāza degunu no ūdens un gribēja noskaidrot, kāpēc saukts. Zvirbulēns viņam kaut ko pačukstēja, un Līdacēns nekavējoties pazuda zem ūdens. Nākamajā mirklī tas jau atradās pie ūdensrozes lapas un pārkoda tās kātiņu.

— Paldies, Zaļsvārcīti! — iesaucās Zvirbulēns, bet atbildes vietā noplunkšķēja ūdens, izveidodams greznenveida aplūsus.

Straume satvēra lapu un nesa to lejup. Spāre pārcēlās uz lapas un līksma aplūkoja dāvanu.

— Paldies tev, draugs! — viņa sacīja, pagriezusies pret Zvirbulēnu. — Man vēl nekad nav bijis tik priecīgs prāts, dodoties uz pārziemošanas mājokli. — Un piebilda: — Uz redzēšanos vasarā!

— Uz redzēšanos vasarā! — iečivinājās Zvirbulēns, un, lidojot mājup, viņam šķita, ka vasara nodara viņam pāri, būdama tik brīnumjauka un tik īsa.

II daļa

KĀ TU RUNĀ!

Tagad, kad bija iestājies rudens, ilgu laiku neviens nelidoja garām Sarežģītā Zvirbulēna mājoklītim. Gaiss bija kļuvis tukšāks, gandrīz pavisam tukšs. Taisni jābrīnās — vasarā pat prātā neienāca, ka gaiss var būt tukšs!

Tuk, tuk, tuk... ššš! — klusi noņāca gandrīz pavisam tukšais gaiss, un kaut kas uzlaidās uz Zvirbulēna mājoklīša pašas malas.

— Vai drikst? — teica kāda balss.

— Ē, kur es esmu tevi jau redzējis? — Pavēries pēkšņajā viesī, Zvirbulēns nevarēja uzreiz atcerēties.

— Nezinu, — sacīja viesis.

— Kāda pazīstama balss! — Zvirbulēns netika gudrs. — Cik pazīstams izskats!

— Nav jau arī nekā neparasta, — iečivinājās svešnieks, — es arī esmu zvirbulēns.

— Tu? Zvirbulēns?

— Nu jā. Bet tikai parastais. Tāds kā visi citi.

— Kā? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns. — Kāpēc tad jābūt tādām kā visi citi?

— Nezinu, — atbildēja Parastais Zvirbulēns, — tā ir iznācis.

— Nu nekas, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, — šā vai tā — mēs esam radinieki, vai ne?

— Jā, un tāpēc es atlidoju pavaicāt, vai nevēlies kopā ar mums visiem doties ceļojumā, — sacīja Parastais Zvirbulēns.

— Kādā ceļojumā? Man tepat nav peļami.

— Nesaki vis. Drīz uzkritīs sniegs. Būs salti. Kā tad iztiksi?

— Kaut kā jau dzīvi izvilksū.

— Kā tu jocīgi runā! No kā tad tu dzīvi izvilksi?

— No nedzīves.

— Kā tu runā! Kas tā runā! Nerunā tā — man sāk sāpēt galva, kad tu tā runā!

— Nu labi. Uz kurieni tad ceļo parastie zvirbulēni? — painteresējās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Tā jau ir labāk. — Parastajam Zvirbulēnam galvas sāpes rimās, un viņš paskaidroja: — Ceļojums notiks uz pilsētu.

— Pie cilvēkiem!? — iesaucās Sarežģītais Zvirbulēns, vienā rāvienā atcerēdamies Zaļās Vārnas pirmo un otro stāstu.

— Jā, un kas tad ir? — Parastais Zvirbulēns runāja tālāk. — Tā mēs darām katru gadu.

— Cik tad tev to gadu pašam ir? — painteresējās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Šis jau ir otrais! — lepni paziņoja Parastais Zvirbulēns.

— Un otro gadu tu jau katru gadu pēc kārtas pārziemo pilsētā? — iesmējās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Nerunā tā! Kad tu tā runā, man atkal sāk sāpēt galva, — žēlojās Parastais Zvirbulēns. — Kad tu runā tik sarežģīti, man uzreiz iesāpas galva.

— Ne velti mani sauc par Sarežģīto Zvirbulēnu.

— Es zinu, — sacīja Parastais Zvirbulēns. — Tikai pasaki man — vai sarežģītam zvirbulēnam ir labāka dzīve nekā parastam?

— Nezinu, — atbildēja Sarežģītais Zvirbulēns, — bet domāju, ka parastam zvirbulēnam dzīve ir parasta, bet sarežģītam — sarežģīta.

— Jā, bet vai sarežģīta dzīve ir labāka nekā parasta dzīve? — nerimās Parastais Zvirbulēns.

«Cik labi būtu, ja to varētu uzzināt no Zaļās Vārnas!» iešāvās prātā Sarežģītajam Zvirbulēnam, un pēc brīža viņš domīgs atbildēja:

— Labāka dzīve? Tas būtu jāpajautā kādam labākam zvirbulēnam. Man ir sarežģīta dzīve, tev — parasta, bet labāka dzīve droši vien ir kādam labākam zvirbulēnam. Bet kur tāds mīt? Kur dzīvo labāks zvirbulēns? Labāks par mums? Un kur dzīvo vislabākais zvirbulēns?

— Kā tu runā! — iesaucās Parastais Zvirbulēns. — Kas tā runā! Nerunā tā — man sāk sāpēt galva, kad tu tā runā!

ĶEZĀ

Ceļā viņiem pievienojās vēl vairāki lauku zvirbulēni, un, tuvojoties pilsētai, Sarežģītais Zvirbulēns atcerējās Zaļās Vārnas stāstu par akmens pasaulēm, un viņu pārņēma zināms satraukums. «Kas nu būs?» viņš sev vairākkārt jautāja un velti meklēja atbildi. «Ko sacīs Zaļā Vārna, kad atgriezīsies un uzzinās, ka esmu devies turp?»

Bet īstenībā viss bija daudz vienkāršāk. Laba tiesa parasto zvirbulēnu atstāja baru, nemaz vēl nenasnieguši lielos namus. Tie izklīda piepilsētas dārzu mājiņu pažobelēs un garāžu un malkas šķūnišu nojumēs.

— Redzi? — Parastais Zvirbulēns, lidodams blakus, norādīja uz milzīgu, garu akmens pasaulu rindu. — Dosimies turp!

Viņi atdalījās no bara un lidoja uz kāda akmens milzeņa pusi. Lejā kustējās milzum daudz cilvēku un

dārdēdami pārvietojās ērmoti radījumi, tas viss ļoti ietekmēja Sarežģīto Zvirbulēnu, un viņam bija drusku tā kā bail, bet viņš neko neteica, jo nodomāja: «Ja jau parastie zvirbulēni nebīstas, ko tad es baidos?» — un turējās slavējami. Par ērnotajiem radījumiem viņš pajautās Parastajam Zvirbulēnam citā reizē.

Akmens milzeņa sienā viņi atrada mājokļiem ļoti piemērotus caurumus un izvēlējās tos katrs pēc sirds patikas. Priecīgi satraukts, Sarežģītais Zvirbulēns lida iekšā savā jaunatrastajā mitekļīti un drīz vien nonāca kādā plašā un tumšā telpā un uzgrūdās virsū neredzēti lielām olām. «Te jau kāds iemājo!» bija pirmā doma. «Kāds milzputns! Jāmūk, kamēr neesmu iekūlies ķezā!» viņš ātri izlēma un satraukts meklēja izeju, pa kuru bija ieradies, bet visapkārt valdīja tāda tumsa un tādas smaržas, kādas Sarežģītais Zvirbulēns savu vasaru nebija sajutis. Viņš strauji pasviedās sāņus un... iekūlās ķezā. Ķeza bija lipīga un smaržoja pēc... nē, Sarežģītais Zvirbulēns nemācēja pateikt, pēc kā ķeza smaržoja, un tas arī nebija svarīgākais. Svarīgākais bija, kā no ķezas izkļūt. Ak, ja varētu pacelties spārnos! Bet arī tie bija aplipuši ar ķezu, un vēcinot tie visu laiku pret kaut ko atsitās, turklāt visapkārt tiešām bija gandrīz necaurredzama tumsa. Zvirbulēns jau bija izmisis un paguris, un gandrīz zaudējis pēdējo cerību izglābties, kad izdzirda tepat aiz sienas aizvien pieaugošu troksni. Troksnis bija te šļūcošs, te klabošs, te grabošs, te šķindošs, te švirkstošs, te čirkstošs, te čaukstošs, te... hop! — un Sarežģīto Zvirbulēnu apzilbināja gaismas šalts. Viņš negribot piemiedza acis...

— Ai! — iesaucās kāda balss, un Zvirbulēnam krūtīs sirds vai pamira aiz bailēm, un vēlāk, kad viņš notikušo atstāstīja Parastajam Zvirbulēnam, viņš daudz ko vairs nevarēja atcerēties, jo aiz bailēm bija aizmisis.

— Zvirbulēns krējumā! — sauca tā pati balss, kas bija teikusi «Ai!». — Nāciet skatīties! Zvirbulēns krējumā!

Un, lūk, tālāko Sarežģītais Zvirbulēns tā īsti labi nemācēja atcerēties — bailes no Cilvēka bija tik lielas, ka viņš nejuta, kā tika izcelts no krūzes, kā tika notīrīts un aprīnīts. Tikai nolikts uz atvērtā virtuves loga palodzes, Zvirbulēns atjēdzās un tūdaļ saprata vienu — jāmūk! Jāmūk, ko spārniņi nes!

Un viņš to nekavējās darīt.

KAS TUR NOTIEK!

— Ak, es aizmirsu brīdināt, ka visas šīs ejas ved uz pieliekamajiem, — sacīja Parastais Zvirbulēns, kad Sarežģītais Zvirbulēns bija ar stāstu galā.

— Kā — pieliekamajiem?

— Nu pieliekamajiem. Cilvēki tajos glabā to, ar ko viņi mēlojas.

— Bet es domāju, ka tas ir kāda liela putna mājoklis, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, — jo es tur atradu varen brangas olas. Kuram putnam tās pieder? Man tā gribētos redzēt varen brango putnu, kam pieder tādas olas!

— Tad tev jālido man līdzi, — sacīja Parastais Zvirbulēns, priecīgs, ka var būt noderīgs savam jaunākajam ciltsbrālim. Un viņi devās ceļā.

Drīz vien abi jau atradās virs piepilsētas dārzu mājiņām, un Parastais Zvirbulēns uzmeklēja kādu no saviem paziņām, kas bija iekārtojies malkas šķūnīša pašobelē. Parastais Zvirbulēns pačukstēja paziņam kaut ko ausī, un tas saprotoši pamāja ar galvu, norādīdams uz pagalma pusi.

— Nāc nu! — aicināja Parastais Zvirbulēns, un pēc brīža Sarežģītais Zvirbulēns ieraudzīja kaut ko visai neticamu — kūtiņas priekšā rosījās un kladzināja vesels bars baltu un prāvu putnu, nepavisam nebaidīdamies no Cilvēka, kas stāvēja bara pašā vidū. Cilvēks kaut ko deva putniem, un putni to kāriem knābjiem tvēra un lielā apmierinājumā tiesāja nost. Bet turpat blakus uz mēslu kaudzes stāvēja vēl prāvāks putns — tas bija krāsains. «Gandrīz tikpat krāsains kā Pāvs,» ienāca prātā Sarežģītajam Zvirbulēnam. «Jā, arī sejas izteiksme tam tieši tāda pati kā Pāvam!»

— Kas tie tādi ir? — Sarežģītais Zvirbulēns pievērās savam draugam.

— Vistas, — draugs skaidroja. — Bet tas tur, uz čupas, — tas ir gailis.

— Kāpēc vistas nelido prom? Kāpēc tās nebēg no Cilvēka? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns un domāja — atstātīt Parastajam Zvirbulēnam Zaļās Vārnas stāstu vai ne, bet Parastais Zvirbulēns jau sāka skaidrot:

— Cilvēks tās pieradinājis.

— Kā — pieradinājis?

— Nu pieradinājis. Ja tevi baro un tev pašam par barības gādāšanu nav jārūpējas — tas nozīmē, ka esi pieradināts. Vai saproti?

— Saprotu. Bet kāpēc Cilvēks pieradina vistas?

— Kāpēc pieradina? Tas viņam izdevīgi.

— Kā — izdevīgi?

— Nu izdevīgi. Vistas dēj olas, Cilvēks tās atņem viņām un ēd nost. Cik var saprast, Cilvēkam tās garšo. Kāpēc — es nezinu, bet viņš tās ēd kā traks. Tad viņš vēl dod vistām visādu barību, vistas uzbarojas, uzbarojas, un, kad ir pavisam uzbarojušās, Cilvēks tās ņem un apēd.

— Kā — ņem un apēd? Vai tad ar olām nepietiek? Kas tas ir, ka viņš dara ar citiem visu, kas tikai ienāk prātā!

— Cilvēks tāds ir, mēs tur neko nevaram grozīt.

— Kā — nevaram grozīt? Kāpēc tad vistas nebēg prom?

— Kur tad var aizbēgt, ja esi pieradināts un vēders kļuvis tik smags, ka velkas pa zemi?

— Dumji putni, — nosprieda Sarežģītais Zvirbulēns, tomēr viņam kļuva vistu žēl. Gaiļa gan ne. Tur bija vainīga gaiļa sejas izteiksme.

— Dumji gan, — atteica Parastais Zvirbulēns, — bet tur neko nevar līdzēt. Nu, vai dosimies mājup?

— Zini ko? — Sarežģītais Zvirbulēns jau bija izdomājis. — Es vēl palikšu kādu brīdi, ja tev nekas nav pretī. Labi?

Un viņš pievērsās vistām. Cilvēks tikmēr bija aizslēdzis kūtiņas durvis un nozudis, gailis vairs nestāvēja uz mēslu kaudzes, bet lielīgs grozījās vistu tuvumā un reizēm kaut ko uzknābāja, cenšoties izturēties tā, lai vistas domātu, ka cienastu tām sagādājis viņš — gailis.

— Dzi! — Sarežģītais Zvirbulēns uzrunāja vistu, kas viņam atradās vistuvāk. — Dzi!

Uzrunātā pārtrauca graudu knābāšanu.

— Vai zini, ka Cilvēks tevi apēdīs, kad būsi nobarota? — jautāja Sarežģītais Zvirbulēns Baltajai Vistiņai.

— Kas tu tāds esi? — Baltā Vistiņa vīzdegunīgi ierunājās. — Ā, zvirbulis!

— Vai zini, ka Cilvēks tevi apēdīs, kad būsi nobarota? — Zvirbulēns nerimās.

— Man nav laika klausīties visādās ērmībās, — atteica Baltā Vistiņa. — Vai neredzi, ka man jāēd? Citādi palikšu ar tukšu vēderu.

— Ar tukšu vēderu vieglāk lidot, — sacīja Zvirbulēns.

— Ko tu tur teici? — vaicāja Vistiņa. — Lidot? Ko tas nozīmē — lidot?

— Tas nozīmē — pacelties spārnos, — atbildēja Zvirbulēns. — Tas nozīmē — palikt dzīvai, saproti?

— Kāds tu jocīgs! — sacīja Vistiņa. — Es jau esmu dzīva. Ko vēl man vajag?

— Vai tu zini, ka Cilvēks tevi apēdīs, kad būsi no-barota? — vēlreiz pārjautāja Zvirbulēns.

Vistiņa pārtrauca knābāt.

— Tu domā? — Viņa neticīgi pavērās Zvirbulēnā. — Bet ko man darīt?

— Laidies prom! — Zvirbulēns priecīgi iečivinājās. — Laidies, un tu paliksi dzīva, saproti?

— Kas tur notiek? — atskanēja krekstoša balss, un Vistiņa satrūkās. — Kas tur notiek, es prasu!

— Tas ir gailis, — paskaidroja Baltā Vistiņa. — Nu man jāiet.

— Padomā par to, ko es tev teicu! — sacīja Zvirbulēns atvadīdamies.

— Es tagad nezinu, — atbildēja Vistiņa, — es nezinu, ko man darīt.

— Meklē barību pati! Neļaujies pieradināties! Mācies lidot! — sacīja Zvirbulēns. — Es negribu, ka tevi apēd!

— Es padomāšu par to, ko tu sacīji, — atbildēja Vistiņa. — Man tas viss ir tik jauns un neparasts, un tāpēc man mazliet bail!

— Kas tur notiek, es nevaru saprast! — uzstāja gailis, uzlēcis uz mēslu kaudzes, lai varētu labāk redzēt.

KAS TEV IR AR TIEM DIENVIDIEM?

— Kas tur pārvietojas? — nenocietās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Tās? Tās ir mašīnas, — viszinoši atbildēja Parastais Zvirbulēns.

— Kā — mašīnas? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Nu mašīnas, — sacīja Parastais Zvirbulēns, sajuzdams šajā ziņā sevi pārāku par Sarežģīto Zvirbulēnu. — Iekšā sēž cilvēki.

— Kā — cilvēki? — joprojām brīnījās Sarežģītais Zvirbulēns. — Vai tad viņiem nav kāju?

— Nu tu gan runā! — sacīja Parastais Zvirbulēns. — Ar kājām viņiem iznāk pārāk lēni.

— Bet kur viņiem jāsteidzas? — tik un tā nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns. — Vai mašīnās sēž tie cilvēki, kuriem jādodas uz Dienvidiem?

— Uz kādiem Dienvidiem? — izsaucās Parastais Zvirbulēns.

— Uz parastajiem, — atbildēja Sarežģītais Zvirbulēns un pēkšņi saviebās. — Fui! Fui, kā te smird! Kas tur smird? No kurienes tāds smirdējums, ko?

— No mašīnām, — skaidroja Parastais Zvirbulēns un arī saviebās. — Jā, diez kas nav.

— Kā jūs, pilsētnieki, kaut ko tādu vispār varat izturēt? — vaicāja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Ar laiku pierod, — atbildēja Parastais Zvirbulēns un piemetināja: — Nav jau citas izejas. Kur citur pārziemosi? Centrā mēs jau sen vairs nemitināmies. Tur tik daudz mašīnu un tāda smirdoņa, ka neviens normāls zvirbulēns to nevar izturēt.

— Jā, bet tomēr tu man pasaki — kāpēc cilvēkiem ir mašīnas? — nerimās taujāt Sarežģītais Zvirbulēns.

— Kāpēc? — pārjautāja Parastais Zvirbulēns un pēkšņi nobrīnījās, kā tas nav ienācis prātā pašam. — Nezinu, — viņš atbildēja, bet tad pavērās lejup un, kaut ko ieraudzījis, iesaucās: — Re!

Lejā uz zemes izplestiem spārniem rindā stāvēja divaini milzu putni, un viens no tiem patlaban sakustējās un, atskanot gandrīz neizturamam rēcienam, ieskrējās un cēlās gaisā, nemaz nevēcinādams spārnus.

— Ko tas nozīmē? — pilnā balsī iesaucās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Es nedzirdu, ko tu saki! — sauca pretī Parastais Zvirbulēns.

— Ko tas nozīmē? — Sarežģītais Zvirbulēns pūlējās saukt vēl skaļāk.

— Es neko nedzirdu! — sauca pretī Parastais Zvirbulēns, un Sarežģītais Zvirbulēns atbildēja tikpat skaļi:

— Es nedzirdu, ko tu saki!

Tā viņi kādu laiku sasaucās, viens otru nedzirdēdami, un tikai tad, kad rēcošais milzputns jau atradās tālu gaisā, Parastais Zvirbulēns sadzirdēja:

— Ko tas nozīmē? Kāpēc viņš nevēcina spārnus?

— Trakais! — atsaucās Parastais Zvirbulēns. — Tas jau nav putns! Tā ir lidmašīna!

— Kā — lidmašīna? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Nu lidmašīna, — atbildēja Parastais Zvirbulēns. — Iekšā sēž cilvēki. Tāpat kā parastajās mašīnās.

— Un kur viņi dodas?

— Kā — kur? No vienas vietas uz otru.

— Vai uz Dienvidiem arī? — painteresējās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Ei tu ar saviem Dienvidiem! — atbildēja Parastais Zvirbulēns. — Kas tev ir ar tiem Dienvidiem?

— Nekas. Nav jau nekas, es tāpat vien pajautāju, —

atbildēja Sarežģītais Zvirbulēns, bet īstenībā viņš domāja par to, kā būtu, ja varētu iekārtoties zem milzputna nekustīgā spārna un nokļūt Dienvidos, — gan jau tad viņam izdotos arī sameklēt Zaļo Vārnu.

Bet tad viņš atcerējās lidmašīnas nenormālo rēcienu un noskurinājās.

— Nu nē! Labāk lai pati iet pa gaisu!

URĀĀĀ!

Aizritēja dažas dienas. Zvirbulēnam tās pagāja, iekārtojot mitekļi. Vietu mitekļim viņš izvēlējās tā paša milzu nama sienā, tikai augstāk, lai rītos ieraudzītu sauli agrāk nekā citi. Šoreiz Zvirbulēns bija gudrāks — viņš vispirms pārlicinājās, kur atrodas ejas savienojums ar pieliekamo, un izveidoja no parkā atrastajiem zariņiem un stieplu galiem tādu kā nosprostojumu. «Drošs paliek drošs,» viņš teica pats sev un, kad mitekļītis bija gatavs, nosmējās: «Nezin ko sacītu Zaļā Vārna, ja uzzinātu, ka mitinos Cilvēka akmens pasaulē!»

Līdzko viņš bija tā iedomājies, pie mitekļīša ieejas piespurdza Parastais Zvirbulēns.

— Trakais! Ko tu esi izdarījis! — tas satraukts čivināja.

— Nu, nu? Kas tad noticis? — Sarežģītais Zvirbulēns painteresējās.

— Vistas aizlaidušās, saproti! Visas vistas aizlaidušās! — Parastais Zvirbulēns čivināja aizsies. — Es tikko tur biju, pagalmā tāda jezga, ka bail! Visi skraida, lamājas.

— Kā — lamājas? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Un miliči ieradušies, — turpināja Parastais Zvirbulēns.

— Miliči? — galīgi nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns. — Kas tie par putniem? Tādus es nepazīstu. Vai viņi arī pārziemēs kopā ar mums?

— Ak, tu neko nesaproti! — pukojās Parastais Zvirbulēns. — Nu, ka tev saka — vistas ir prom! Tās, pie kurām es tevi aizvedu. Vai tagad saproti? Vistas! Palicis viens pats gailis. Stāv uz čupas — uz tās pašas čupas un groza galvu kā nenormāls.

Beidzot Zvirbulēns apjēdza.

— Urāāā! — viņš liksmi iesaucās. — Urāāā!

— Ko priecājies? — apsauca viņu Parastais Zvirbulēns. — Nav ko priecāties!

— Kā — nav ko priecāties? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns. — Kā — nav ko priecāties? Es viņas izglābu no apēšanas! Kā nav ko priecāties?

— Tu nesaproti, — sacīja Prastais Zvirbulēns. — Viņas aizies bojā. Viņas ir par daudz pieradinātas. Viņas neprātis pašas par sevi rūpēties, sagādāt sev barību un pajumti.

— Tu domā? — Sarežģītais Zvirbulēns neticīgi pavērās draugā. Bet nākamajā brīdī viņš jau bija izdomājis. — Zini ko? Dosimies pie viņām! Dosimies viņām palīgos!

— Trakais! Kā gan mēs, divi nieki, varam palīdzēt veselam baram vistu?

— Nesaki vis! Tu nemaz nezini, ko divi nieki var īstenībā izdarīt. Un vispār — šoreiz tev jāklausa man.

— Tu nu gan esi! — sacīja Parastais Zvirbulēns un piebilda: — Jā, jā, laikam jau ne velti tevi dēvē par Sarežģīto.

Sarežģītais Zvirbulēns iesmējās.

— Kā tev ar galvas sāpēm?

— Nekā! — atbildēja Parastais Zvirbulēns un gribēja parādīt mēli, bet nerādīja.

— Tad lidojam! — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, un viņi devās ceļā.

KAUT KAS BALTS

— Vai neesat redzējuši vistas? — viņi jautāja parastajiem baložiem, kas lidoja garām, bet tie kratīja galvas.

— Vai gadījumā neesat redzējuši vistas? — viņi vaicāja ļoti speciāliem baložiem, kas laidelējās virs speciālas baložu mājiņas kāda dārza nostūrī, un arī tie purināja savas ļoti speciālās galvas.

— Vai tiešām neesat redzējis? — viņi pārjautāja dzenim, kas strādāja pirmajā piepilsētas priedē, un dzenis apmuls, jo neviens viņu vēl nekad nebija uzrunājis uz «jūs», bet tad, pārliecinājies, ka tuvumā neviena cita dzeņa nav un ka tas tiešām ir viņš, kurš tikko uzrunāts uz «jūs», kautrīgi atbildēja:

— Tiešām.

— Vistas? — vaicāts pārjautāja riekstrozis. — Kādas vistas?

— Baltas, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Un pieradinātas, — piebilda Parastais Zvirbulēns.

— Kaut kas apmēram tāds, kā jūs stāstāt, agri no rīta man paskrēja garām, — atcerējās riekstrozis.

— Kaut kas balts. Bija bieza migla, un es nevarēju saskatīt, vai tas ir kaut kas pieradināts vai ne, bet kaut kas balts tas bija gan.

— Kurp? Parādi, lūdzu, uz kuru pusi viņas devās! — mudināja Sarežģītais Zvirbulēns.

Riekstrozis parādīja, un abi draugi vairs neuzkavējās pie riekstroža ne mirkli ilgāk.

— Mēs esam uz pēdām! — iesaucās pēc brīža Parastais Zvirbulēns. — Re!

Uz meža takas pavīdēja kaut kas balts. Bet tās nebija vistas. Tā bija tikai vistas ola. Taču jau drīz viņi saklausīja klusinātu kladzināšanu un, sasnieguši nelielu klajumiņu biezoknī, ieraudzīja sava lidojuma galamērķi.

Sarežģītais Zvirbulēns barā uzreiz pazina Vistiņu, ar kuru tas pagalmā bija runājis, un piespurdza klāt.

— Kā tev tas izdevās? — viņš iepriecināts čivināja. — Kā tev izdevās pierunāt viņas visas?

— Zini? Tas nemaz nenācās grūti. Vienkārši neviena no manām draudzenēm nevēlas tikt apēsta, — stāstīja Baltā Vistiņa, — bet priecāties vēl par agru — mēs visu dienu tikpat kā neko neesam ēdušas, drīz krēslos, un mums nav arī pajumtes, kur pārnakšnot.

— Kā — nav pajumtes? — brīnījās Zvirbulēns. — Paskaties, no kā tikai te nevar pagatavot mājokļus! Sausu zariņu, sūnu un lapu — ka biezs! Visādu sēkliņu un ogu — ka biezs! Vajag tikai ķerties pie darba! Aši!

Un Sarežģītais Zvirbulēns sāka izrīkot. Biezoknī nemaz nebija grūti atrast pāris kuplu jo kuplu egļu, kuru pazarēs nevajadzēja bīties ne lietus, ne vēja. Zvirbulēna vadībā vistas sarosījās un līdz mijkrēslim egļu zemākajos zaros paguva izveidot diezgan ērtus un pietiekami siltus mājokļus. Pēc šī neierastā darba viņas bija tā nogurušas, ka pat vakariņas nenāca prātā, un vistas tūlīt devās pie miera.

Arī abi zvirbulēni palika pārnakšnot egļu biežajos zaros. Sevišķi palaimējās Sarežģītajam Zvirbulēnam, jo Baltā Vistiņa atļāva tam nakti pārgulēt savā mājoklītī.

NU PAVISAM KĀ LIDLĀUKĀ!

Visagrāk pamodās Parastais Zvirbulēns. Viņš nez kāpēc tūlīt iečiepstējās, un ar to pilnīgi pietika, lai vistas satrūktos.

— Kas noticis? Kur mēs atrodamies? Kas nu būs? — tās satrauktas kladzināja. Visvairāk viņas kladzināja: «Kas nu būs?» — un jezga bija tik neganta, ka neviena no vistām nedzirdēja, ko saka Parastais Zvirbulēns. Bet Parastais Zvirbulēns sacīja: «Kuš!» — un viņš nezināja, ka tas ir pārāk kluss vārdiņš, lai to sadzirdētu, kad visapkārt kladzina vistas.

Nu pamodās arī Baltā Vistiņa, uzmodinādama arī savu draugu. Sarežģītais Zvirbulēns ilgi nebija tik saldi gulējis. Taisnību sakot, nenāktu par ļaunu pagulēt vēl kādu cēlienu.

— Negantās kladzinātājas! — viņš piktojās, bet vairāk pa jokam, jo miegs šā vai tā bija pagalam.

Pa to laiku Parastajam Zvirbulēnam tomēr bija izdevies nodibināt kārtību, un viņš sasauca vistu sapulci. Kad viņiem pievienojās Sarežģītais Zvirbulēns ar Balto Vistiņu, Parastais Zvirbulēns jau stāstīja, kur un kā meklējama iztika un no kā mežā visvairāk jāsargās.

— Vislielākās briesmas jums draud no lapsām un jenotiem, — viņš brīdināja. — Jums nevajag tik pār-mērīgi kladzināt, varu derēt, ka šorīt kāds jau būs sadzirdējis. — Tad viņš pakasīja ar nadziņu knābīti, padomāja un sacīja it kā pie sevis: — Jā, ko tad vēl es gribēju teikt?... — Jums jāiemācās lidot! Tad neviena lapsa jūs nenokers. Un neviens jenots.

— Lidot! — iesaucās Baltā Vistiņa. — Es tā gribu lidot!

Un abi zvirbulēni nekavējoties sāka apmācīt vistas lidošanas mākslā. Vispirms viņi uzmeklēja kādu meža

noru, brīvu no krūmiem, nostādīja visapkārt norai sardzi, kas laiku pa laikam tika nomainīta, un apmācības varēja sākties. Dažas vistas gan kurnēja, ka neēdušas lidot neiemācīšoties.

— Taisni labi, ka neesat ēdušas, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, — spārniem tad jānotur daudz mazāks svars.

Cita pēc citas vistas ieskrējās, spārnus sparīgi vēcinādamas un mēģinādamas pacelties.

— Nu pavisam kā lidlaukā! — sacīja Parastais Zvirbulēns.

— Nākošā! — komandēja Sarežģītais Zvirbulēns, un atkal viena vista visiem spēkiem pūlējās pacelties gaisā.

Vissekmīgāk trenējās Baltā Vistiņa. Viņa bija visjaunākā no visām, turklāt Sarežģītais Zvirbulēns bija viņas draugs un viņa ļoti centās.

— Drīz tev vairs neviena lapsa nebūs bīstama, — Zvirbulēns viņu uzslavēja un atkal nokomandēja: — Nākošā!

Tūlīt pēc treniņa viņi visi devās meklēt brokastis. Vistas šoreiz uzvedās klusu, kā īstām meža vistām pienākas. Uz kādas stigas viņas atrada kaut ko knābājamu un, kad treniņā zaudētie spēki bija atgūti, devās atceļā. Rindas priekšgalā virzījās Parastais Zvirbulēns, bet aizmugurē — Baltā Vistiņa un Sarežģītais Zvirbulēns, tādā kārtā vistas bija pasargātas no pēkšņa uzbrukuma.

Nonākušas norā, vistas atsāka treniņu un jau pēc pusdienā spēja pacelties gaisā un nolidot itin prāvu attālumu.

— Tā, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, — nu jūs esat Atbrīvotās Vistas. Tagad, ja vien būsiet pietiekami piesardzīgas, neviens jūs nenoķers. Un vēl — jo vairāk lidosiet, jo spēcīgāki spārni jums būs. Un nebīstieties no dzīves brīvībā!

— Drīz uzsnigs sniegs, un jūs kļūsiet pavisam nepamanāmas, — piebilda Parastais Zvirbulēns.

Tad pie Sarežģītā Zvirbulēna pienāca Baltā Vistiņa.

— Apciemo mūs drīz, labi? Ar tevi ir daudz, daudz drošāk, — viņa sacīja.

Kad abi draugi bija atceļā uz pilsētu, Parastais Zvirbulēns ieminējās:

— Kā tu domā — vai nevajadzētu pierunāt arī gaili doties pie viņām, ko? Lai cik liels muļķis, tomēr zināmā mērā viņš ir sargs vistām, vai ne?

Sarežģītais Zvirbulēns brīdi neteica neko, bet tad samērā vienaldzīgā balsī atbildēja:

— Var jau. Tikai ar pierunāšanu būs jānodarbojas tev vienam.

Un viņu varēja saprast.

PIRMAIS SNIEGS

Sapnī Zvirbulēns redzēja baltas bites. To bija neredzēti daudz, un tās laidelējās, kā pagadās, pavisam nesakarīgi, pavisam bezmērķīgi. Un balto bišu lidojumu nepavadīja spārniņu zumēšana, un likās dīvaini, ka tik milzīgs skaits bišu lidojot nerada ne vismazāko troksni. Un tomēr. Tomēr bija dzirdama kāda skaņa — skaņa, kādu Zvirbulēns vēl nebija dzirdējis. Skaņa bija visaptveroša, bet tik klusa, ka pat ar visklusāk izsacītu vārdu pietiktu, lai šo skaņu iznīcinātu. Tā bija drīzāk redzama nekā dzirdama skaņa. Krāsas skaņa. Baltās krāsas skaņa.

«Cik žēl, ka to neredz Zaļā Vārna!» — bija Sarežģītā Zvirbulēna otrā doma, kad viņš atvēra acis un

ieraudzīja pirmo sniegu. Bet pirmā? Kāda bija pati pirmā? Nē, tā nemaz nebija doma, tā bija smarža! Gaisā valdīja neparasti svaiga un valdzinoša smarža!

«Cik skaisti!» Zvirbulēnā no valdzinājuma viss trīsēja. «Un no tāda brīnuma jābēg prom uz Dienvidiem?» viņam ienāca prātā. «Nē, to es nevaru saprast!»

Un tikai tad Zvirbulēns sajuta, ka kļuvis stipri vēsāk. Arī vēderiņš bija tukšs. «Jāsalūko kaut ko brokastīm,» viņš izlēma un posās izlūklidojumam.

Bet sniegs bija snidzis visu nakti un klāja pilsētu un laukus biezā kārtā. Lai kur Zvirbulēns devās, visur valdīja baltais, noslēpumainais aizliegums.

— Kā!? — viņš sacīja Parastajam Zvirbulēnam, atgriezies pēc neveiksmīgā izlūklidojuma. — Un cik ilgi tā turpināsies?

— Līdz nokusīs sniegs, — draugs skaidroja.

— Nu bet kad viņš nokusīs?

— Kad kļūs siltāks.

— Bet kad tas būs? Kad?

— Kā — kad? Kad sals mitēsies!

Sarežģītais Zvirbulēns pavērās Parastajā Zvirbulēnā ar ļoti speciālu skatienu.

— Tā neviens nerunā, — viņš sacīja.

— Āre! — iečiepstējās Parastais Zvirbulēns. — Un kad tu runāji tā, ka man sāka sāpēt galva?

— Galva tad galva, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, — bet ko darīt ar vēderu? Galīgi tukšs. Diez kas nav.

— Paskatīsimies, — draugs iečiepstējās, — vai nu tik traki būs. Ja es kaut ko sajēdzu no cilvēkiem, tad viss vēl nav pagalam.

Viņi sāka laidelēties gar pilsētas namu logiem.

— Kas tas? — iesaucās Sarežģītais Zvirbulēns. — Ko tas nozīmē?

Pie kāda no logiem drūzmējās un trokšņoja baložu bars.

— Palūkosim, vai tur nav arī kaut kas mums, — vedināja Parastais Zvirbulēns. Draugiem tuvojoties, logs atvērās, un tajā parādījās roka. Sarežģītais Zvirbulēns satrūkās un aizspurdza pietiekami drošā attālumā, bet pamanīja, ka baloži neliekas ne zinis. Cilvēks kaut ko uzbēra uz dēliša, kas piestiprināts pie palodzes, un atkal nozuda loga dziļumā.

— Nu tikai nenokavēt! — sacīja Parastais Zvirbulēns.

Baloži sparīgi cīnījās par guvumu, un laba tiesa barības krita sniegā uz ielas. Tās tad arī bija Sarežģītā Zvirbulēna pirmās ziemas pirmās brokastis.

Remdējuši izsalkumu, draugi jutās ievērojami liksmāki.

— Re, kāda mājiņa! — rādīja Parastais Zvirbulēns.

— Jā. Kam tā ir?

— Tā ir zīlītēm, — skaidroja Parastais Zvirbulēns.

— Tā nekas, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns. — Kā viņas iemācījušās gatavot tik glītas mājiņas, ko?

— Tās negatavo zīlītes, — skaidroja tālāk Parastais Zvirbulēns, — tās gatavo Cilvēks. Un, otrkārt, tās īstenībā nemaz nav mājiņas, bet barotavas. Cilvēks tur novieto zīlītēm barību.

— Bet zvirbulēniem? Vai zvirbulēniem viņš negatavo barotavas?

— Zvirbulēniem ne. Vismaz nav gadījies neko tādu dzirdēt.

— Kāpēc ne? Kāpēc Cilvēks negatavo barotavas zvirbulēniem?

— Nezinu. Neesmu par to domājis.

— Varbūt zīlītes dara Cilvēkam kaut ko speciālu?

— Nezinu.

— Bet mani interesē. Te kaut kas nav kārtībā. Cilvēks palīdz zīlītēm, bet zvirbulēniem ne!

— Nezinu. Nezinu, nezinu.

— Tu nezini, to jau es redzu. Bet kas tad zina?

— Varbūt vienīgi Sidrabiņtēvs.

— Kas tas tāds?

— Visvecākais un visgudrākais no visiem zvirbulētēviem. Viņš jau ir sirms un neko daudz nelido, bet zina īsti visu, un, ja kādam vajadzīgs padoms, tas allaž dodas pie Sidrabiņtēva.

— Es gribu pie Sidrabiņtēva! Man vajag pie Sidrabiņtēva! Man viņam šis un tas pavaicājams.

TAVS PRIEKŠ IR MANS KĀRUMS

— Cilvēks? — pārvaicāja tas, kuram bija visneparastākais vārds visā putnu pasaulē — Sidrabiņtēvs. Un, lai gan ārpusē pieturējās sals, pažobelē šķita silti un mājīgi. — Ir visādi cilvēki.

Tad Sarežģītais Zvirbulēns izstāstīja Zaļās Vārnas stāstus, kurus viņš labi atcerējās, jo tie bija paši pirmie stāsti, ko viņš savā mūžā bija klausījies, un pašus pirmos stāstus vienmēr atceras vislabāk.

Sidrabiņtēvam bija tāds spalvu tērps kā nevienam citam. Tas bija sidrabaini zils, un Zvirbulēns izjuta gandrīz nepārvaramu vēlēšanos pieskarties. Ceļā uz pažobeli Parastais Zvirbulēns bija stāstījis, ka neviens nevarot pateikt, cik Sidrabiņtēvam īsti gadu, arī pats Sidrabiņtēvs vairs to nevarot. Varbūt tieši tas radīja noslēpumaino valdzinājumu un vēlēšanos pieskarties?

— Tas viss ir pareizi, — sacīja Sidrabiņtēvs, kad Zvirbulēns bija beidzis. — Bet Zaļā Vārna paliek Zaļā Vārna.

— Kā — Zaļā Vārna paliek Zaļā Vārna?

— Zaļā Vārna ir pārāk skaista, lai zinātu vairāk, nekā skaistajiem lemts zināt, — sacīja Sidrabiņtēvs.

— Sākas, — pačukstēja Parastais Zvirbulēns.

— Kas sākas? — tikpat klusi pavaicāja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Galvas sāpēšana, — atbildēja Parastais Zvirbulēns. — Es tik grūtu valodu nevaru saprast, bet tev jau gan labi — tu esi Sarežģītais. Es tevi pagaidīšu laukā.

— Ha-Spāre ir vēl skaistāka nekā Zaļā Vārna!

— Varbūt ir, varbūt nav, — atbildēja Sidrabiņtēvs.

— Bet ko tu tādā gadījumā teiksi par Pāvu?

— Pāvs? — iečiepstējās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Saliekamais Saulesargs, vairāk nekā!

— Nu re, — sacīja Sidrabiņtēvs, — bet daudziem Pāvs šķiet visskaistākais no visiem putniem. Tāpat ir ar cilvēkiem. Visi jau nav vienādi, ir labāki un ir sliktāki cilvēki.

— Bet kā var zināt, kurš labs, kurš slikts? Man, piemēram, nekas nebūtu pretī ar kādu no viņiem sadraudzēties, īpaši tagad, kad sniegā un aukstumā tik grūti sameklēt kādu kārumu.

— Palido, pavēro, — runāja Sidrabiņtēvs. — Viņu vidū ir mūsu draugi.

— Jā, bet zīlītes? — atcerējās Zvirbulēns. — Kāpēc Cilvēks gatavo barotavas zīlītēm, bet zvirbulēniem ne?

— Nav tiesa, — iebilda Sidrabiņtēvs, — barotavas var apmeklēt ikviens putns. Kas tev teica, ka barotavas ir tikai zīlītēm?

— Parastais Zvirbulēns.

— Nu jā, — sacīja Sidrabiņtēvs. — Viņam šī ir tikai otrā ziema. Bet arī viņam jau laiks zināt tik vienkāršas patiesības. Redzi, dēls, ar zīlītēm ir mazdrusciņ

īpaši, — turpināja Sidrabiņtēvs. — Viņām ziemā der tikai īpaša barība — tāda, kādu zīlītes pašas nevar atrast, tāpēc Cilvēks nāk viņām talkā. Mēs, zvirbulēni, spējam iztikt ar daudz vienkāršāku barību. Bez tam zīlītes palīdz Cilvēkam tikt galā ar dārzu kaitēkļiem.

— Kā — kaitēkļiem? — brīnījās Sarežģītais Zvirbulēns. — Ko nozīmē — kaitēkļi?

— Dažādi kukainīši. Paši par sevi viņi nav nekādi kaitēkļi, — sacīja Sidrabiņtēvs, — bet Cilvēks ieviesis savos dārzos tādus kokus un krūmus, kas mežā neaug, un mazie kārumpnieki nevar noturēties tos nenobaudījuši. Savukārt zīlītēm, mušķērājiem, strazdiem un daudziem citiem šie kukainīši ir garda jo garda maltīte, un Cilvēks to, bez šaubām, ir ievērojis un cenšas visādi pievilināt šos putnus dārza tuvumā. Vai redzi tur to mājokli bērzā?

— Redzu, — apstiprināja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Tas pieder strazdam, un to gatavojis Cilvēks. Cilvēkam labi, un strazdam nav peļami, — sacīja Sidrabiņtēvs un turpināja: — Bet ir cilvēki, kuri draudzējas ar putniem prieka pēc. Taču arī prieks ir visāds.

— Kā — visāds?

— Vienam prieku sagādā cita prieks, otram prieks rodas, apmierinot tikai savu kārumpu vien.

— Ē, paga, paga, — iečiepstējās Sarežģītais Zvirbulēns, — te kaut kas nav tā, kā vajag. Ja jau ir tā, kā tu saki, ka prieku var sagādāt cita prieks, vai tad neiznāk, ka cita prieks arī ir kārums?

— Kā — cita prieks arī ir kārums? — nesaprata Sidrabiņtēvs. — Kā tu runā?

— Nu kas tur ko nesaprast? — brīnījās Zvirbulēns. — Ja, piemēram, man sagādā prieku tas, ka tev ir prieks, tad tas nozīmē, ka man kārojas, lai tev ir prieks. Nu saproti — tavs prieks ir mans kārums!

Mans kārums ir tavs prieks! Skaidrāk vairs nevar pasacīt — mans kārums ir tavs prieks.

— Paga, paga, — viņu pārtrauca Sidrabiņtēvs. — Kā — tu pirmin teici — tevi sauc?

— Par Sarežģīto Zvirbulēnu.

Sidrabiņtēvs vairākreiz pamāja ar galvu, un viņa debessirmais spalvojums ievizējās.

— Varen trāpīgi iedēvējuši!

PĀVS KASTĒ!

No rīta pamodies, Sarežģītais Zvirbulēns sajuta kaut ko tik patīkamu, ka nespēja atcerēties, vai vispār kaut ko tik patīkamu kādreiz sajutis. «Kas gan tas varēja būt?» Viņš satraukts rosījās mitekļi.

Bet laukā bija salts ziemas rīts, saule ausa sarkana, sarkana, un no mašīnām un cilvēku mutēm cēlās garaiņu mākoņi.

Te pēkšņi mitekļi kļuva tumšāks — pie ieejas bija piespurdzis Parastais Zvirbulēns.

— Labrīt! — tas nočiepstēja un tad piepeši iesaucās: — Ai! Pankūkas!

— Kā — pankūkas? — jautāja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Smaržo pēc pankūkām! Vai tad nejūti?

— Ak, jā, pareizi, pēc pankūkām, — atteica Sarežģītais Zvirbulēns gluži tādā pašā balsī, kādā toreiz vasarā, kad Zaļā Vārna pirmoreiz minēja vārdu «putnubiedēklis».

— Tagad jānogaida, — sacīja Parastais Zvirbulēns, — gan jau viņiem paliks pāri, un atlikumu viņi noņemt novietos pieliekamajā.

Patiesi — pēc brīža kāds atvēra pieliekamā durvis

un pankūku smarža pienāca vēl tuvāk. Nogaidījis, līdz virtuvē aiz pieliekamā sienas iestājas paliekošs klušums, Parastais Zvirbulēns mudināja: — Sāc nu!

Un Sarežģītais Zvirbulēns paārdīja nosprostojumu, kas šķīra miteklīti no pieliekamā, un abi draugi klupdami ievēlās tieši pankūku bļodā. Vilinoša bija smarža, un nevaldāms bija viņu izsalkums.

Atlikušo dienas daļu viņi gluži vienkārši nogulēja, jo bija piemieļojušies tik smagi, ka palidot būtu tīrās mocības. Bet pievakarē laukā kļuva nedaudz siltāks, un Parastais Zvirbulēns sacīja:

— Ko tu saki, ja mēs paskatītos televizoru?

— Kā — televizoru? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Lidojam! — aicināja Parastais Zvirbulēns, neie-laizdamies garākos paskaidrojumos.

No kāda loga plūda blāva gaisma, un, notupušies uz palodzes, abi zvirbulēni ieraudzīja istabas dziļumā laidelējamies putnus, skrienam zvērus, peldam zivis. Putni, zvēri un zivis mitinājās kādā kastē. Tie bija iesprostoti.

— Kā Cilvēks dabūjis viņus tur iekšā? — brīnījās Sarežģītais Zvirbulēns. — Vai viņš tos noķēris?

— Nezinu, — atbildēja Parastais Zvirbulēns.

— Kā — nezini? — vaicāja Sarežģītais Zvirbulēns. — Nu, bet Sidrabiņtēvs?

— Sidrabiņtēvs arī nezina, — atbildēja Parastais Zvirbulēns. — Tas mums ir noslēpums.

— Bet vai ir noticis kāds bēgšanas mēģinājums?

— Bēgšanas mēģinājums? — pārvaicāja Parastais Zvirbulēns. — No kurienes?

— Kā — no kurienes? No tās kastes!

— Nezinu vis, neesmu neko dzirdējis par bēgšanas mēģinājumu, — sacīja Parastais Zvirbulēns.

— Bet kā būtu, ja mēs kādu no viņiem mēģinātu atbrīvot? — Sarežģītajam Zvirbulēnam iešāvās prātā, bet pēkšņi viņa acis iepletās un kļuva lielas jo lielas, apaļas jo apaļas.

— Pāvs! — nākamajā brīdī viņš sajūsmā iesaucās. — Re, kur Pāvs! Kastē! Urāāā! Pāvs kastē! — Un, pievērsies draugam, viņš to vēlreiz ņemās izvaicāt: — Tu saki, ka neesi dzirdējis ne par vienu bēgšanas mēģinājumu?

— Vismaz līdz šim nekas tāds nav dzirdēts, — apstiprināja Parastais Zvirbulēns.

— Tad viss ir kārtībā! — Sarežģītais Zvirbulēns atviegloti uzelpoja. — Es domāju tā — ar atbrīvošanas darbiem nesteigsimies vis.

KIKERIGŪ!

«Ārprāts! Ko tagad dara vistas?» iedomājās Sarežģītais Zvirbulēns. «Tagad, kad visu klāj baltais aizliegums!»

Un viņš joza, ko spārniņi nes, uz viņam un Parastajam Zvirbulēnam vien zināmo vietu.

Bet zināmajā vietā valdīja klusums — vistu mājoklīši izrādījās tukši. Zvirbulēns izlodāja visas Vistu Egles pazares, bet ne skaņas, ne miņas, tikai iztālēm varēja saklausīt suņu rejas.

«Došos turp,» izlēma Zvirbulēns, «varbūt kaut ko uzzināšu.» Un, nelāga priekšnojautas urdīts, uzsāka meklēšanu.

— Vai neesat redzējušas vistas? — viņš pavaicāja sikeglišu biezokņa malā ieraudzītajām zīlītēm.

— Vistas? — zīlītes pārjautāja un papurināja galviņas.

— Vai gadījumā neesat redzējuši vistas? — viņš apjautājās dzeņiem, kurus satika.

— Kādas vistas? — atvaicāja sarkankrūtītis, kuru arī bija uzrunājis Zvirbulēns.

— Baltas, — atbildēja Zvirbulēns. — Baltas un pieradinātas. Ak nē, nu jau vairs ne! — viņš steidzīgi pārlaboja. — Es gribēju teikt — baltas un nepieradinātas. Atbrīvotās Vistas.

— Grūti pateikt, — sacīja sarkankrūtītis. — Pats redzi — šorīt visa pasaule balta. Varbūt esmu redzējis, bet tikpat labi varbūt neesmu.

— Bet varbūt esi dzirdējis kaut ko aizdomīgu? — ieminējās Zvirbulēns. — Kādu neparastāku troksni vai skaņu. Teiksim, kladzināšanu vai klukslēšanu.

— Nedomāju vis, ka esmu dzirdējis kaut ko tādu, kā tu nupat teici, — brīdi padomājis, sacīja sarkankrūtītis. — Līdz šim mežā neviens nav ne kladzinājis, ne arī klukslējis. Ja kaut ko tādu būtu saklausījis, es to noteikti atcerētos. Bet, ja runa ir par jau zināmiem troksņiem un skaņām, tad vienīgais, ko atceros un kam pievērsu šorīt uzmanību, bija kāds šāviens.

— Kā šāviens! — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns. — Kas tas tāds?

— Kā, tu nezini?! — brīnījās sarkankrūtītis. — Kas tu esi par zvirbulēnu, ja nezini, kas ir šāviens?

Bet Sarežģītajam Zvirbulēnam jau bija apnicis visiem skaidrot, ka viņš ir Sarežģītais Zvirbulēns, un vienīgais, ko viņš atbildēja, bija:

— Šī ir mana pirmā ziema.

— Tad jau gan. Tad jau gan, — sacīja sarkankrūtītis ar zināmu cieņu un paskaidroja: — Redzi, šāviens nozīmē to, ka Cilvēks varbūt kaut kam ir atņēmis dzīvību.

— Kam tad? — Zvirbulēnu sāka mākt bažas.

— Nezinu, nezinu, — atturīgi atbildēja sarkankrūtītis.

— Nu tad pasaki vismaz — no kuras puses tu dzirdēji to, nu, kā viņu sauc?

— Šāvienu, — sarkankrūtītis palīdzēja un turpināja: — Šāviens nāca no tās puses, kur patlaban dzirdamas suņu rejas. Jā, tas šorīt bija vienīgais troksnis vai skaņa, ko es varētu nosaukt par aizdomīgu, — viņš piebilda, un Zvirbulēns neuzkavējās pie viņa vairs ne mirkli.

Acīgi vērodams apkārtni, Zvirbulēns turpināja lavīties gar sīkeglišu biezokni. Un tad sakustējās kāds zars, no tā novēlās vesels sniega klēpis. Zvirbulēns sašpringa — nebija ne mazākās vēja pūsmiņas, kas izkustinājis zaru. Lūk, sakustējās vēl viens zars, un Zvirbulēns saklausīja klusu, bet satrauktu balsu murdoņu. Zari pašķīrās, sniegs bira no tiem, un nākamajā brīdī Zvirbulēns satika Atbrīvoto Vistu baru, kas steigā lauzās cauri sīkeglišu biezoknim.

— Ai, cik labi, ka ieradies! — Viņam piesteidzās Baltā Vistiņa. — Mums notika nelaime! Mēs pazaudējām vienu mūsu māsu!

— Kā — pazaudējāt? — nesaprata Zvirbulēns, bet viņam šķita, ka starp šāvienu un Baltās Vistiņas ziņu pastāv tieša sakarība.

Nu jau ap Zvirbulēnu bija sapulcējušās visas Atbrīvotās Vistas, viņu sejās bija satraukums, neziņa un bailes, un viņas vienā laidā stāstīja, kā šorīt atstājušas mājokļus, lai sagādātu barību, kā nokļuvušas līdz meža malai, kā atradušas siena šķūni, kā pabrokastājušas, kā veikušas pārlidojumu atpakaļ uz mežu — un pie pašas mežmalas, jā, tad atskanējis šāviens un viņas pazaudējušas savu vecāko māsu.

— Kāpēc tu mūs nebrīdināji? — pārmetoši runāja Atbrīvotās Vistas, un Zvirbulēns jutās tik vainīgs, cik vainīgs nekad vēl nebija juties. Vienīgais attaisnojums bija tas, ka viņš nezināja, ka Cilvēkam ir šāviens, ar kuru tas var atņemt dzīvību Atbrīvotajai Vistai.

— Vai jūs pamanījāt Cilvēku pirms šāviena? — viņš painteresējās, labi apzinādamies jautājuma veltīgumu.

— Jā, mēs viņu redzējām, — stāstīja vistas, — bet bez šāviena viņš mums neko nebūtu varējis izdarīt, mēs atradāmies pietiekamā augstumā.

Nu kā lai Zvirbulēns atzīstas, ka viņš neko nebija zinājis par Cilvēka šāvieni?

Bet viņš bija godīgs Zvirbulēns.

— Vai nevēlaties atgriezties pagalmā? — viņš nodurtu galvu uzrunāja Atbrīvotās Vistas, kad viņi visi bija atkal nonākuši zem Vistu Egles. — Tur jums neviens neatņems dzīvību ar šāvieni.

Brīdi valdīja klusums.

— Un tur mums nebūs jāmirst badā, — ierunājās kāda no Atbrīvotajām Vistām.

— Un nebūs jābaidās no lapsām un jentiem, — piebalsoja vēl viena.

— Un nebūs jāsalst, — sacīja trešā.

— Un nebūs jālido, — klukstēja vislielākā un vis-smagākā.

— Lidot! — pēkšņi iesaucās Baltā Vistiņa, kas līdz šim bija tikai klausījusies. — Es nevēlos aizmirst lidošanu! Es neparko nevēlos aizmirst lidošanu! Es nevēlos atgriezties pagalmā!

Te pēkšņi viņi izdzirda tuvojamies kādu troksni, vistas bailēs sastinga un apklusā, biezie egļu zari pašķīrās, un pazaru pustumsā iekūleņoja pazīstams krāsains putns un, neatradis neko, kas varētu aizvietot

viņam tik ierasto paaugstinājumu, savēcināja spārnus un savilņots iesaucās:

— Kikerigū!

PAREIZI!

— Nezin vis, vai maz esat zirgu redzējuši? — Sidrabiņtēvs pavērās abos zvirbulēnos, kuri bija atlidojuši ciemos. Viņi bija pagādājuši ciemakukuli — lielu un smaržīgu pankūku.

— Vienreiz esmu, — sacīja Parastais Zvirbulēns.

— Nu, un tu? — Sidrabiņtēvs pievērsās Sarežģītajam Zvirbulēnam. — Un tu cikreiz?

Sarežģītais Zvirbulēns šoreiz neparko negribēja atzīties, ka nemaz nezina, kas tas zirgs ir un vai viņš to vispār redzējis. Tāpēc viņš atbildēja:

— Pareizi!

Iestājās brīdis klusuma, pareizāk sakot, brīdis klusa apjukuma.

— Kā tu runā! — iečukstēja viņam Parastais Zvirbulēns. — Kas tā runā!

— Kāpēc tu saki «pareizi!», kad es tev jautāju «cikreiz?»? — vaicāja Sidrabiņtēvs.

— Tāpēc, ka tas nozīmē tikreiz, cik ir pareizi, — paskaidroja Sarežģītais Zvirbulēns, skatīdamies Sidrabiņtēvam tieši acīs.

— Ak jā, tu jau esi tas Sarežģītais, — atcerējās Sidrabiņtēvs un turpināja: — Bet vai «nevienreiz» arī varētu nozīmēt «pareizi»?

— Varētu jau gan, — nodūris galviņu, atbildēja Sarežģītais Zvirbulēns.

Bet Sidrabiņtēvs tobrīd beidza mielošanos un, notīrījis knābi, runāja tālāk:

— Jā, agrāk... agrāk zvirbulis bez zirga bija tikpat

— Kāpēc nezin? — turpināja interesēties Sarežģītais Zvirbulēns.

— Vai tad neatceries, ko tev stāstīja Zaļā Vārna? — sacīja Sidrabiņtēvs, aizbāzdamš kādu spraudziņu, pa kuru pažobeles mājoklītī ieplūda āra vēsma. — Cilvēks ir šo un to svarīgu piemirsis, un tas viņam nenāk par labu, tāpēc mūsu pienākums ir viņam atgādināt. Atgādināt par draudzību. Un to vislabāk izdarīt palīdzot.

— Nu tad lidojam kokos čivināt! — iesaucās Sarežģītais Zvirbulēns, pievērsies Parastajam, un viņi atgriezās Cilvēka Akmens Pasaulē, bet tur koku nebija, un viņi kopā ar citiem zvirbulēniem salaidās veikala pagalmā sakrautajā piena pudeļu kastu grēdā un čivināja visu pēcpusdienu.

— Rīt kļūs siltāks, — cilvēki teica cits citam, nākdami no veikala ar iepirkumu saiņiem.

MAN IR IDEJA!

— Man ir ideja! — iečivinājās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Nu, nu? — atsaucās Parastais Zvirbulēns.

— Jāsasauc Zvirbulēnu pilnsapulce! — čivināja Sarežģītais Zvirbulēns, un acis viņam mirdzēja tā, kā tās mēdz mirdzēt visiem tiem, kuriem ir idejas.

— Zvirbulēnu pilnsapulce! — atsaucās Parastais Zvirbulēns. — Kaut kas tāds vēl nav piedzīvots!

— Tad būs! — apņēmīgi sacīja Sarežģītais Zvirbulēns. — Mēs nekādā gadījumā nedrīkstam pieļaut, ka Atbrīvotās Vistas cieš badu. Un tikai mēs varam viņas glābt, un tas mums jādara!

— Jā, bet kas to iesāka? — čivināja Parastais Zvirbulēns. — Ja nemaldos, tu!

— Es zinu, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns. — Un, ja nevēlies, nepiedalies. Iztikšu arī bez tevis.

— Ko nu bozies, — apvainojās Parastais Zvirbulēns, — es jau tikai tāpat vien pateicu, bet tu uzreiz — pa nopietnam.

— Nuja, ka pa nopietnam. Kādi gan var būt joki, kad vistas gan ir atbrīvotas, bet viņām draud bojāeja?

Todien abi draugi aplidoja gandrīz visus zvirbulēnus, kas mitinājās pieliekamo vēdināmajās ejās, un piekodināja ierasties uz sapulci.

Sapulce notika lielajā deviņstāvu namā, kurā atradās Sarežģītā Zvirbulēna miteklītis. Plašajā bēniņu telpā čivināja, čiepstēja un vēl visādi citādi sarunājās kāds tūkstotis zvirbulēnu.

— Klusu! — pavēloši ieskanējās Sarežģītā Zvirbulēna balss. Pa vēdlodziņiem ieplūda salta ziemas vēja šaltis, un zvirbulēni skurinādamies spiedās ciešāk cits pie cita. — Es jūs ilgi neaizkavēšu. Cik zināms, neviens no mums nevar sūdzēties, ka dzīvo trūcumā. Pat vairāk — mums pieejams tāds barības daudzums, par kādu citi putni var tikai sapņot.

To teicis, Zvirbulēns ieturēja pauzi, jo sapulci viņš vadīja pirmoreiz mūžā un pirmoreiz mūžā uzrunāja tik lielu skaitu savu ciltsbrāļu.

Un tad viņš pastāstīja viņiem par vistu atbrīvošanu un par to, kā viņš ar Parasto Zvirbulēnu apmācījis vistas lidot, un par šāvienu arī viņš pastāstīja.

— Taču jūs redzat, cik barga ir ziema, — Sarežģītais Zvirbulēns turpināja, — Atbrīvotās Vistas vēl nebūt nav Brīvās Vistas. Pa īstam vistas kļūs par Brīvajām Vistām tikai tad, kad varēs pašas sev sagādāt visu, ko tām vajag, vienalga, vasarā vai ziemā.

Tāpēc palīdzēsim viņām tagad, labi? Cilvēkam jau no tā nekāds zaudējums necelsies, galu galā mēs taču viņam arī mazdrusciņ palīdzam — pareģojam laiku un tā tālāk. Un vai tā nav īsti laba sajūta — piepulcēt brīvajiem putniem jaunus draugus?

Tā runāja Sarežģītais Zvirbulēns, un jau tanī pašā vakarā simtiem zvirbulēnu vairākkārt veica pārlidojumu no pilsētas uz mežu, piegādādami Atbrīvotajām Vistām visu, ko vien viņi atrada pieliekamajos un atzina par noderīgu.

Tovakar zem Vistu Egles notika tādas dzīres, kādas mežs vēl nebija pieredzējis.

— Nu, — Sarežģītais Zvirbulēns uzrunāja vistas, kad dzīres bija sasniegušas vislielāko līksmību, — kādas tagad ir jūsu domas par atgriešanos pagalmā?

— Nepiemini ļaunu, — visu vistu vārdā atbildēja tā, kura pagājušoreiz bija teikusi: «Un tur mums nebūs jāmirst badā!»

— Tu esi vienreizējs! — pačukstēja Baltā Vistiņa, lūkodamās Zvirbulēnā mirdzošām acīm, bet gailis, kuram kāds zvirbulēns no kāda pieliekamā bija pagādājis konfekti «Prozit», sāka jaukt savas dziesmas vārdus, un «kikerigū» vietā viņam iznāca «čikurikurikukū!».

VISS ATKARĪGS NO TĀ, KĀ DZĪVO UN NO KĀ PĀRTIEK

— Tie jau nav āboli! Vai tad tie ir āboli! Kas tad tie par āboliem! — izsaucās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Neesmu apgalvojis, ka šitie te ir āboli. — Sidrabiņtēvs smaidīja.

— Teici gan, tu pats teici, ka zirgāboli.

— Āre, tā pavisam cita lieta, — atbildēja Sidrabiņtēvs. — Āboli ir āboli, un zirgāboli ir zirgāboli.

Un tā Sarežģītais Zvirbulēns pirmoreiz mūžā mielojās «ar kaut ko tik neparastu», kā viņš vēlāk atzinās Zaļajai Vārņai.

— Šitā, reku, ir tīra manta, — sacīja Sidrabiņtēvs un izrušināja kādu graudu, — no tās nevienam skāde netiek. Vai tad agrāk mēs, zvirbuļi, zinājām, kas ir kaites? Bet tagad? Cik tad ir zvirbuļi? Un vai tad tie ir zvirbuļi? Katram otrajam kaut kas kaiš, un to vien dzird: «Vai pagājušonakt labi gulēji?» Un vai zini, kāpēc tas tā ir?

— Nu, nu? — painteresējās Sarežģītais Zvirbulēns.

— Tāpēc, ka nav vairs veco labo zirgābolu.

— Bet kāpēc tad nav vairs veco labo zirgābolu? — atceļā uz mājām pavaicāja Zvirbulēns.

— Vai tad neredzi? — atvaicāja Sidrabiņtēvs, norādīdams lejup uz ielām.

— Neredzu neviena zirgābola, — atbildēja Zvirbulēns, vērīgi lūkodamies. — Mašīnas vien.

— Tur jau tas suns aprakts, — atbildēja Sidrabiņtēvs.

— Kā — suns aprakts? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Tā ir tāda valoda, — sacīja Sidrabiņtēvs pasmaidīdams. — Kādreiz Cilvēks tā runā.

— Zini ko? — ieminējās Zvirbulēns. — Es jau sen esmu vēlējies noskaidrot vienu jautājumu.

— Nu, nu? — pamudināja Sidrabiņtēvs.

— Kāpēc mēs saprotam Cilvēka valodu, bet Cilvēks mūsējo ne?

Viņi lidoja virs ielām, pa kurām nepārtrauktā straumē joņoja automašīnas, un gaisu pildīja zilģana dūmaka, kuru ieelpojot sāpēja galva.

«Nu nē!» stingri nolēma Zvirbulēns. «Ziemu vēl kaut kā izcietīšu, bet tad nu gan — žigli projām uz laukiem!»

Pēc garā pārlidojuma Sidrabiņtēvs izskatījās pavisam noguris.

— Vecums. Vecums, draudziņ. No tā neizbēg neviens. Tikai vieniem tas pienāk istajā brīdī, bet citiem — labu tiesu pirms laika. Viss atkarīgs no tā, kā dzīvo un no kā pārtiek.

— Jā, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, — to es varu saprast. Bet kāpēc mēs saprotam Cilvēka valodu, bet Cilvēks mūsējo ne?

Sidrabiņtēvs pasmaidīja.

— Vai tad Zaļā Vārna tev jau nepastāstīja?

— Zaļā Vārna man stāstīja par Slimību.

Sidrabiņtēvs pamāja ar savu debessirmo galvu.

— Viņa ir pareizi runājusi, — viņš sacīja. — Slimība. Slimība gan. Bet es tev pateikšu, lūk, ko. Ir pārejošas Slimības, un ir Slimības, kas vēsta par vecuma tuvošanos. Kura no šīm Slimībām piemeklējusi Cilvēku, mēs vēl nezinām.

«Kaut nu Cilvēku būtu piemeklējusi pārejošā slimība!» nodomāja Sarežģītais Zvirbulēns, kad bija palicis viens, bet, kāpēc viņš tā nodomāja, pats sev nemācēja paskaidrot.

ODS IR ODS!

— Bet ods? — sacīja Parastā Vārna.

— Kā — ods? — Sarežģītais Zvirbulēns nesaprata, uz ko Vārna mērķē.

Viņi abi tikko bija iepazinušies, un viņu saruna uzreiz skāra visbūtiskākos jautājumus, jo bija ziema, un ziemā neviens putns knābi velti nedzesē.

— Nu ods, — sacīja Parastā Vārna.

— Ods ir ods!

— Man iznāk, ka ods ir putns, — teica Parastā Vārna.

— Ods nav nekāds putns, ods ir ods! — Sarežģītais Zvirbulēns kļuva nepacietīgs.

— Man iznāk, ka putns, — sacīja Parastā Vārna.

Taisnību sakot, ziemas novakare bija gadījusies silta.

— Kā — putns? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Odam spārni ir? Ir. Ods lido? Lido, — sacīja Parastā Vārna. — Ods tātad ir putns.

— Ods nav nekāds putns! — Sarežģītais Zvirbulēns aizsvilās.

— Kas tad? — vaicāja Parastā Vārna.

— Ods ir ods! — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Un kas tad, pēc tavām domām, ir putns?

— Putns ir putns! Un ods ir ods! Kā tu nesaproti?

— Un vārna?

— Vārna ir vārna!

— Tātad vārna, pēc tavām domām, nav putns? — Parastā Vārna pavērās debesīs.

— Kā — nav? — atkal aizsvilās Zvirbulēns.

— Vārna ir putns!

— Kāpēc? — Parastā Vārna šķita esam ārkārtīgi izbrīnījusies.

— Tāpēc, ka viņai ir spārni.

— Odam arī ir spārni.

— Tāpēc, ka viņa lido.

— Ods arī lido, — sacīja Parastā Vārna. — Tad kāpēc vārna ir putns?

Zvirbulēns dusmīgs pavērās Vārnā.

— Kāpēcītis.

— Ko tu teici? — Parastā Vārna laikam labi nesa-
dzirdēja, jo pāri lidoja lidmašīna, kas bija pacēlusies
no piepilsētas lidlauka.

— Es teicu, ka tu esi kāpēcītis.

— Ko tas nozīmē?

— Tas nozīmē, ka tu tāds īstenības putns vien
esi, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns.

Bija gadījusies neparasti silta ziemas novakare, un
piepilsētas meža malā, tur, kur izbeidzās dārzu rajons,
gaisā dejoja bariņš odu.

TAVA OTRĀ PUSE ATRODAS DIENVIDOS

— Nu kad tā ziema reiz beigsies! — nevarēja vairs
izturēt Sarežģītais Zvirbulēns.

— Pacietību, tikai pacietību! — runāja Parastā
Vārna, ar kuru Zvirbulēns pēdējā laikā bija dažas rei-
zes ticis.

Patiesību sakot, gaisā bija notikušas tikko jaušamas
pārmaiņas, jo, kad uzpūta vējš, kas nāca no dienvi-
diem, varēja just gaisu iesmaržojamies. Tā bija tāda
tikko samanāma, pavisam, pavisam viegla un ļoti tāla
smarža, tik viegla, ka pietiktu kādam pateikt, ka šīs
smaržas nemaz nav, un tā pagaistu, bet neviens to
neteica, jo neviens negribēja, lai smarža pagaistu, tik
patīkama tā bija.

— Viss notiek gaidot vien, — runāja Parastā Vārna,
tupēdama bērza galotnē.

— Kā tu to zini? — ne visai ticēdams visam paras-
tajam, sacīja Zvirbulēns. — Tu neesi bijusi Dienvi-
dos, tu nevari zināt visu.

— Dienvidos! — Parastā Vārna pasmaidīja.

— Nu jā, Dienvidos, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns. — Te notiek tikai viena puse no visa, un Dienvidos notiek otra puse, un kopā ir viss.

— Ko tu sauc par visu? — turpināja sarunu Parastā Vārna.

— Ko es saucu par visu? Nu, visu, kas notiek, piemēram, manī, — atbildēja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Bet tad jau iznāk, ka ar tevi notiek tikai puse. — Parastā Vārna smaidīja.

— Kā — puse? — sacīja Zvirbulēns. — Ar mani notiek pilnīgi viss!

— Nekā nebij! — Parastā Vārna turpināja smaidīt. — Tu pats nupat teici, ka te notiek tikai viena puse un Dienvidos otra puse, un, tā kā tu esi tikai te, tad tava otrā puse atrodas Dienvidos. Vēl tu nesaproti?

Bērza galotne, kurā sēdēja Parastā Vārna un Sarežģītais Zvirbulēns, atradās tieši dienvidvēja straumē, bet ne Parastā Vārna, ne Zvirbulēns ne ar pušplēstu vārdu nepieminēja smaržu, ko dienvidvējš nesa.

Patiesību sakot, ziema bija pagājusi necerēti ātri. Ik dienas viņš kopā ar draugiem veica vairākus lidojumus uz mežu pie Atbrīvotajām Vistām, nogādādams tām pārtiku. Tas vien aizņēma ziemas īsās dienas lielāko daļu, jo vistas vienmēr bija izsalkušas un, lai cik daudz barības zvirbulēni tām piegādāja, tās allaž notiesāja visu līdz pēdējai kripatiņai, un Sarežģītajam Zvirbulēnam šķita, ka vistas labprāt notiesātu itin visu, kas atrodas visos pieliekamajos.

«Labi gan, ka nāk dienvidvējš. Nokusīs sniegs, un vistas varēs sākt meklēt barību pašas,» nodomāja Zvirbulēns, un, lai gan Baltā Vistiņa viņam patika diezgan speciāli, tomēr viņš gaidīt gaidīja dienu, kad Atbrīvotās

Vistas kļūs par Brīvajām Vistām. «Vistas ir vistas, un es esmu es,» sacīja pie sevis Sarežģītais Zvirbulēns.

— Vēl tu nesaproti? — atkārtoja savu jautājumu Parastā Vārna, kad dienvidvējš atkal skāra bērza galotni un Zvirbulēns atkal sajuta tikko jaušamo smaržu. Bet viņš neko nesacīja, jo nevēlējās sarūgtināt Parasto Vārnu, kuru tikko jaušamās pārmaiņas nemaz nebija darījušas liksmāku.

Gluži otrādi, izskatījās, ka viņai kaut kas nepatīk. Un izklausījās, ka «Vēl tu nesaproti?» viņa pasacīja ar zināmu īgnumu balsī.

— Ko nozīmē tas, ko tu teici? — Zvirbulēns iejautājās nedaudz vēlāk, kad bija vārdu pa vārdam atcerējies sākotnējo sarunu.

— Tieši kas? — pārjautāja Parastā Vārna.

— Tu man teici: «Tu esi tikai te,» — atceries? — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns. — Vai tas nozīmē, ka tu esi ne tikai te?

— Es to neesmu teikusi, — atbildēja Parastā Vārna, — bet, ja tu tā gribi zināt, es varu pateikt.

— Pasaki, — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Es zinu, kāpēc tu gaidi pavasari, — runāja Parastā Vārna.

— Kā?! — piesarka Zvirbulēns. — Kā tu to vari zināt?

— Tu pats nesen teici, ka katram ir divas puses. Atceries? — runāja Parastā Vārna. — Un tava otrā puse, kā tu pats teici, atrodies Dienvidos. Tāpēc tu arī dīdies. Manas abas puses ir manī pašā.

— Es nedīdos, — protestēja Sarežģītais Zvirbulēns, bet Parastā Vārna izlikās nedzirdam un turpināja:

— Un tāpēc manī viss notiek gaidot vien.

— Bet manī viss notiek negaidot! — sacīja Sarežģītais Zvirbulēns, un tāds nu reiz viņš bija.

PIRMĀ UN OTRĀ BALSS

Aiz sienas skanēja balsis. Zvirbulēns bija tikko atgriezies no Vistu Egles un jutās tik izsalcis, ka mīļuprāt būtu klupis virsū visnegaršīgākajam, kas vien dabūjams pieliekamajā, bet aiz sienas bija dzirdamas balsis.

— Ko tu darītu, ja tu būtu, piemēram, zvirbulēns? — vaicāja viena balss, un tā piederēja Cilvēka Bērnam.

— Ei nu, ko tu runā blēņas! — sacīja otra balss, un tā piederēja Cilvēkam.

— Es nerunāju blēņas! — sacīja pirmā balss. — Tās nav nekādas blēņas! Es saku — ko tu darītu, ja tu būtu zvirbulēns?

— Es liktos mierā, — sacīja otra balss, un tā bija sapīkusi.

— Bet es nelikšos mierā! — sacīja pirmā balss, un tā bija ņipra un neatlaidīga. — Es vis nelikšos mierā!

— Ko gan tu, nieka zvirbulēns, varētu izdarīt? — sacīja otra balss.

— Es ielavītos istabā, — sacīja ņiprā un neatlaidīgā balss, — es ielavītos istabā pa nakti, kad bērni gul.

— Nu un tad? — sacīja otra balss. — Ko tad tu darītu?

— Un no rīta, kad bērni pamostos, viņiem būtu ar ko draudzēties, — sacīja pirmā balss.

— Kā!? Vai tad viņiem nav ar ko draudzēties? Vai tad tev nepietiek rotaļu biedru?

— Tas nav tas, — sacīja ņiprā un neatlaidīgā balss. — Ar to vien nepietiek. Tas nav tas.

— Kā — nepietiek? — vaicāja otra balss. — Ko tev vēl vajag?

— Man vajag zināt to, kam es pats netieku klāt.

— Kam tad tu netiec klāt?

— Tālumam. Un augstumam, — sacīja nīprā un neat-laidīgā balss.

— Bet vai tu neatceries? Mēs taču nesēn lidojām lidmašīnā, — sacīja sapīkusī balss. — Tas ir vēl augstāk, nekā lido tavi zvirbulēni.

— Tu nekā nesaproti! Tas nav tas! — sacīja pirmā balss. — Lidmašīna ir lidmašīna. Lidmašīna nav putns.

— Nu un tad, ka nav? — sacīja otra balss.

— Lidmašīna nevar zināt. Lidmašīna nevar pateikt, kā ir īstenībā, — sacīja pirmā balss. — Lidmašīna nevar zināt, vai ir vai nav labi.

— Kur labi? — sacīja otra balss.

— Nu tur, tālumā. Un augstumā, — sacīja pirmā balss.

— Nu bet tu? Tu taču esi bijis lidmašīnā. Tu taču esi bijis tālumā un augstumā. Tu taču tagad zini, kā tas ir.

— Es nezinu. Es to nevaru zināt. Es tur nedzīvoju, — sacīja pirmā balss. — To var zināt tikai tas, kas tur dzīvo.

— Bet, ja tu būtu zvirbulēns, — sacīja otra balss, — vai tu atkal gribētu pārvērsties atpakaļ par Cilvēka Bērnu?

— To es vēl nezinu. To es uzzinātu, ja būtu zvirbulēns, — sacīja pirmā balss, kas piederēja Cilvēka Bērnam.

«Savādi,» nodomāja Sarežģītais Zvirbulēns, «ka man nekad nav ienācis prātā, vai es gribētu pārvērsties par Cilvēku vai ne. Laikam man ir labi būt tieši tam, kas es esmu.» Un viņam vēl ienāca prātā: «Cik labi, ka negribu būt kaut kas cits nekā esmu!» Bet Zaļajai Vārnai viņš nolēma pajautāt, vai tikai starp Cilvēka vēlēšanos būt kaut kam citam, nekā tas ir, un viņa Slimību nav kāda apslēpta sakarība.

ĶĒĒĒ!

Kādā pēcpusdienā, kad Sarežģītais Zvirbulēns kopā ar saviem ciltsbrāļiem bija dūšīgi pareģojuši laiku uz piena pudeļu kastu grēdas veikala pagalmā, iestājās atkusnis. Tas ieradās tikpat pēkšņi kā Zvirbuļu Vanags. Tiesa gan, Sidrabiņtēvs zināja stāstīt, ka par Zvirbuļu Vanagu neesot dzirdējis runājam nu jau labu laiku, toties valodā tas vēl tikšot pieminēts ilgi, jo valoda dzīvojot pulka ilgāk.

Todien no jūras atlidoja vesels bars kaiju. Tās uzli-doja uz atkritumu konteineriem, padzīdamas no turie-nes baložus, kas visu cauru ziemu bija uzskatījuši at-kritumu konteinerus par savu īpašumu. Kaijas piepil-dīja gaisu ar tik neparasti skaļu tērgāšanu, ka citu putnu balsis gluži vienkārši vairs nebija saklausāmas.

Taču Sarežģītajam Zvirbulēnam kaijas iepatikās. Viņu priecēja kaiju skaisti veidotie ķermeņi un spārni un straujais, atbrīvotais lidojums.

Pēc brīža Zvirbulēns jau atradās uz kāda konteintera malas un uzrunāja tuvāko jūras skaistuli:

— Kas jauns jūrā?

— Ķēēē! — skaistule iebrēcās, izplezdama spārnus, pārsteigta, ka to uzrunā tik sīka radībiņa.

— Es saku — kas jauns jūrā? — atkārtoja Sarežģī-tais Zvirbulēns.

— Jūrrrāāā? — skaistule atjautāja. — Ķēēē! Tur nav nekā jauna. Ko tu gan iedomājies!

— Es iedomājos, ka tur vajag būt speciāli, — sacīja Zvirbulēns.

— Nekā speciāla! Nekā speciāla! — atteica skaistule. — Kad nav ko ēst, nekā nav speciāla. Ķēēē!

Un viņa pakampa kaut ko no konteintera un kāri aprija.

— Kā — nav ko ēst? — brīnījās Zvirbulēns.

— Nav, draudziņ. — Spārnus izpletusi, skaistule balansēja uz konteinera malas. — Domā, ka mēs te esam atlidojušas aiz liela prieka? Ķēēē!

Viņa pakampa vēl kaut ko un aprija.

— Jūra ir tukša, pipariņ! Drīz tur vairs nebūs ne asakas, tā kā es te stāvu, pipariņ!

— Kā — ne asakas? — nesaprata Sarežģītais Zvirbulēns.

— Nu tā — Cilvēks drīz būs izgrābis no jūras visas zivis, — stāstīja skaistule, izsalkušu skatienu meklējama, ko pakampt.

— Kāpēc? — vaicāja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Vai es zinu! — atbildēja skaistule. — Man gribas ēst, un tas ir viss, ko es zinu. Ķēēē!

«Zaļā Vārna nu gan zinātu,» nodomāja Zvirbulēns, bet sacīja pavisam ko citu:

— Ko tu vispār domā par Cilvēku?

— Kas tur ko domāt? — skaistule iesaucās. — Kāpēc man jādomā? Man vajag ēst! Es tev pateikšu vienu lietu, pipariņ, — nav lielākas gudrības par ēšanu. Būsi paēdis — būsi gudrs. Ķēēē!

Un skaistule izdarīja vēl vienu kampaņu.

«Ir nu gan putns!» nodomāja Sarežģītais Zvirbulēns.

— Bet, kad aprīsiet visu, kas atrodams te, ko tad iesāksiet? — viņš turpināja interesēties.

— Ķēēē! Meklēsim citur, — sacīja skaistule.

— Parastā Vārna saka — viss notiek gaidot, — Zvirbulēns atcerējās.

— Ko tu teici? Parastā Vārna? Gaidot? — iesaucās skaistule. — Vai tu maz zini, ko runā? Vai tu zini, kas notiktu, ja mēs darītu tā, kā saka tava Parastā Vārna? Ķēēē! Ķēēē! Un vēlreiz ķēēē! Tu vari

nodot sveicienus no manis savai Parastajai Vārnai, ķēēē! Tā arī pasaki viņai — ķēēē! Un Cilvēkam arī vari pateikt to pašu — ķēēē! Tas ir tieši tas, ko es par viņu domātu, ja man par viņu būtu jādomā. Ķēēē!

ES GRIBU AR TEVI DRAUDZĒTIES!

Aiz sienas atkal bija dzirdama balss. Balss dziedāja. Nīprā un neatlaidīgā balss dziedāja! Zvirbulēns izlīda no mitekliša ejas un uzlaidās uz palodzes. Istabā dega spuldze, uz grīdas sēdēja Cilvēka Bērns, blakus tam atradās Nedzīvais Putnēns, un Cilvēka Bērns skatījās spuldzē un dziedāja.

Arī Zvirbulēns vērās spuldzē, taču nesaskatīja tajā nekā speciāla. Vismaz vajadzību dziedāt Zvirbulēns tādēļ neizjuta. Vienkārši bija patīkami klausīties Cilvēka Bērnu dziedam. Un Zvirbulēns klausījās. Klausījās, klausījās, klausījās, kamēr ieraudzīja — — —

— — — uz ziedošas ievas zara sēdēja Zaļā Vārna un kaut ko nedzirdami stāstīja, lejā burbulēja upīte, krastmalā pie ugunskura tupēja Ūdensstrazds un Zirneklis, viņi par kaut ko sačukstējās savā starpā, bet netālu uz niedres zieda uzlaidās Ha-Spāre, un tūlīt sakustējās ūdens līmenis — tur apmeta loku Zaļais Līdacēns. Tikai nekur neredzēja Sarežģīto Zvirbulēnu. Sarežģītais Zvirbulēns nekur neredzēja pats sevi. Viņš ļoti uzbudinājās un... tikko nenovēlās no palodzes.

Tieši pretī viņā vērās zilu un apaļu acu pāris — tik apaļu, kādu Zvirbulēns savā mūžā vēl nebija redzējis. Un tik tuvu!

Cilvēka Bērns skatījās Zvirbulēnā, un Zvirbulēns skatījās Cilvēka Bērnā, un starp viņiem bija stikls — pieskārienu liedzoša caurredzamība.

Tad Cilvēka Bērns ierunājās:

— Es gribu ar tevi draudzēties!

Zvirbulēns pasmaidīja, bet Cilvēka Bērns smaidu nepamanīja.

— Es arī gribu ar tevi draudzēties! — sacīja Zvirbulēns, taču Cilvēka Bērns nesaprata nevienu vārdu.

— Dzirdi, Zvirbulēn, es gribu ar tevi draudzēties! — runāja Cilvēka Bērns, un Zvirbulēns atskārta, ka Cilvēka Bērns nav sapratis viņa sacīto.

— Es arī gribu ar tevi draudzēties! — vēlreiz sacīja Zvirbulēns, kaut gan apzinājās, ka sacīt ir veltīgi. Nevar draudzēties, ja viens otru nesaprot.

— Tu arī gribi ar mani draudzēties, jā? — tad sacīja Cilvēka Bērns, un Zvirbulēns nobrīnījās, kā Cilvēka Bērns uzminējis, ko viņš teicis.

Zvirbulēns pamāja.

— Cik labi! — iesaucās Cilvēka Bērns. — Cik labi, ka tu gribi ar mani draudzēties!

Zvirbulēns priecīgs pasmaidīja.

— Zini ko? — sacīja Cilvēka Bērns. — Es izdomāju! Ielido pie manis, jā? Ielido pie manis istabā!

— Bet kur atrodas Cilvēks? — vaicāja Zvirbulēns. — Vai pie tevis gadījumā nav Cilvēks?

Cilvēka Bērns apmulsā.

— Tu baidies? — viņš vaicāja. — Nebaidies! Te neviens nav. Es esmu viens pats. Nebaidies! Pagaidi, es atvērsu logu! Labi?

Un tad Zvirbulēns satraukts kādu brīdi stāvēja uz atvērtā loga palodzes. Tikai pārlicinājies, ka istabā bez Cilvēka Bērna tiešām neviens cita nav, viņš nolaidās uz grīdas.

Cik te viss bija nedzīvs! Itin viss, no kā istaba sastāvēja, bija nedzīvs. Zvirbulēnam kļuva pavisam neomulīgi, un viņš aizspurdza atpakaļ uz palodzes.

— Tu baidies? — Cilvēka Bērna balsī varēja dzirdēt vilšanos. — No kā tu baidies? Es tev nekā slihta nedarīšu, nebaidies, Zvirbulēn!

— Kāpēc pie tevis viss nedzīvs? — jautāja Zvirbulēns. — Kā tu te vari izturēt?

Un viņam ienāca prātā: nav brīnums, ka tad var saslimt — un ne tikai saslimt. Zaudēt saprašanu var. «Varbūt arī tāpēc Cilvēks vairs nesaprot mūsu valodu,» iedomāja Zvirbulēns, pats nemaz neapzinādamies, ka atminējis vienu no galvenajiem pasaules noslēpumiem.

— Ja tu baidies nākt pie manis, es došos pie tevis, — pēkšņi sacīja Cilvēka Bērns, pieceldamies no grīdas.

Tobrīd kāds atvēra istabas durvis, un caurvējš aizcirta logu. Trokšņa pārbiedēts, Zvirbulēns pacēlās spārnos, un viņš nedzirdēja ņiprās un neatlaidīgās balss sarunu ar sapīkušo balsi. Viņš nedzirdēja ņipro un neatlaidīgo balsi stāstām par to, ka gandrīz sadraudzējies ar Zvirbulēnu. Gandrīz. Ja tikai viņš, Cilvēka Bērns, saprastu, ko Zvirbulēns viņam saka.

— Kā gan lai iemācos viņa valodu? — gribēja zināt ņiprā un neatlaidīgā balss.

— Es neticu, ka to var iemācīties, — atteica sapīkusī balss.

Sapīkusī balss netic.

Un ir pavisam bēdīgi, ja ņipra un neatlaidīga balss notic sapīkušai balsij.

TAS IR TAGAD!

— Pasveicini Zaļo Vārnu no manis! — sacīja Sidrabīņtēvs un piebilda: — Ja viņa mani vēl atceras.

— Neaizmirsti mūs, kad būsi tālumā! — sauca visi piepilsētas zvirbulēni, kurus viņš pazina un kuri pazina viņu.

Viņu — Sarežģīto Zvirbulēnu.

Viņš atgriezās savā vasarā.

— Var jau būt, ka tev taisnība, — sacīja Parastā Vārna, — un gaidot varbūt notiek ne gluži viss.

— Man pēdējā laikā galva gandrīz vairs nemaz nesāpēja, kad tu runāji savu valodu, — iečivinājās Parastais Zvirbulēns.

— Tad jau tu drīz vien būsi Neparastais Zvirbulēns! — Sarežģītais Zvirbulēns iesmējās.

Sidrabiņtēvs smaidīja.

— Neaizmirsti gan mūs, bet tu jau neaizmirsīsi. Cik tad tā vasara gara? Viens divi — un rudens klāt. Tagad gan par to nevajadzētu domāt, bet ko lai dara — vecums nāk virsū, un tad jau tās domas tādas rudenīgas ir.

— Es jūs nevienu neaizmirsīšu! — Zvirbulēns atbildēja viņiem visiem. — Es jūs nemaz nevaru aizmirst! Šī taču bija mana pati pirmā ziema! Vai tad kaut ko pašu pirmo vispār var aizmirst?

Augstu gaisā dzirdēja putnus sasaucamies. Atgriezās tālumam un augstumam dzimušie. Bija tā, it kā tālums un augstums būtu pārplūduši un plašām, varenām straumēm apskalotu visnepieejamākos nostūrus.

Draugi pavadīja Zvirbulēnu līdz piepilsētas mežam, un tur viņi ieraudzīja tobrīd visneparastāko skatu visā pasaulē: rīta saules gaismā virs koku galotnēm pacēlās — jā, nu jau Brīvās Vistas!

— Mēs lidosim tev līdzi! — Zvirbulēnu ieraudzījusi, sauca Baltā Vistiņa, un — dīvaini! — tā vairs nebija kladzināšana vai klukslēšana, Zvirbulēnam šķita, ka viņš dzird iedziedamies jaunu un gaišu balsi. Bet visbrīnumainākais bija tas, ka Brīvās Vistas vairs nelīdzinājās Pagalma Vistām, spēcīgi attīstītie spārni plašiem vēzieniem cēla tās arvien tuvāk augstumam, un to slaidie ķermeņi viegli šķēla pretimplūstošo gaisu.

Bet tālu lejā pa kādu no piepilsētas ieliņām gāja Dzejnieks un Dzejnieka Bērns.

— Kad ir vasara? — jautāja Dzejnieka Bērns, un Dzejnieks viņam atbildēja:

— Kad visi, visi ir tik abi,
ka gluži vienkārši ir labi.

— Un rudens? — vaicāja Dzejnieka Bērns.

— Kad visiem gribas līdzi mākoņiem
un tā pa zaķi braukt uz dienvidiem.

— Un ziema?

— Kad debesīm no acīm zvīņas krīt
un saule viena nevar neko izdarīt.

— Un kad ir pavasaris? — nerimās Dzejnieka Bērns, un Dzejnieks viņam atbildēja:

— Tas ir tad,
kad strazdi dziesmu taisa
no knābīša un zila gaisa.

— Tas ir tagad! — iesaucās Dzejnieka Bērns.
— Tas ir tagad!

SATURS

I DAĻA

- Zvirbulēns satiek Zaļo Vārnu 3
Zaļās Vārnas pirmais stāsts 3
Nedzīvais Putnēns 5
Zaļās Vārnas otrais stāsts 6
Zvirbulēns iegūst vārdu 9
Zvirbulēns satiek Zirnekli, Ūdensstrazdu
un Līdacēnu 10
Pagāja dažas dienas 14
Pagāja vēl dažas dienas 15
Nākamajā dienā 16
Savādnieks 18
Zvirbulēns iepazīstas ar Spāri un nosauc to
par Ha 22
Zvirbulēns satiek Ha-Spāri otrreiz 24
Zvirbulēna pirmā grāmata 28

II DAĻA

- Kā tu runā! 33
Ķezā 35
Kas tur notiek! 37
Kas tev ir ar tiem Dienvidiem? 42
Urāāā! 44
Kaut kas balts 46
Nu pavisam kā lidlaukā! 49
Pirmais sniegs 51
Tavs prieks ir mans kārums 55
Pāvs kastē! 59
Kikerīgū! 61
Pareizi! 65
Man ir ideja! 67
Viss atkarīgs no tā, kā dzīvo un no kā
pārtiek 70
Ods ir ods! 72
Tava otrā puse atrodas Dienvidos 75
Pirmā un otrā balss 78
Ķēēē! 80
Es gribu ar tevi draudzēties! 82
Tas ir tagad! 85

В И К С

СЛОЖНЫЙ ВОРОВЬИШКА

Сказка Клайду и Райду

Рига «Лиезма» 1982

На латышском языке

Художник А. Крейтусе

ИБ № 3136

Пирмsskolas vecuma bērniem

В И К С

SAREZĢĪTAIS ZVIRBULĒNS

Redaktors I. Liniņš. Mākslinieciskais redaktors
A. Sprūdžs. Tehniskā redaktore V. Ruskule.
Korektore L. Kamene

Nodota saīkšanai 01.12.80. Parakstīta iespiešanai
30.12.81. Formāts 70 × 90/16. Ofseta papīrs 100 g.
Zurnālu garnitūra. Ofsets piedoms. 6,43 uzsk.
iespiedl.; 26,60 uzsk. kr. nov.; 4,51 izdevn. l. Me-
tiens 60 000 eks. Pasūt. № 100147. Cena 35 kap.
Izdevniecība «Liesma», 226047 Rīgā, Padomju
bulv. 24. Izdevn. № 117/30887/B-630. Iespiesta Lat-
vijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un
grāmatu tirdzniecības lietu komitejas Rīgas Pa-
raugtipogrāfijā, 226004 Rīgā, Vienības gatvē 11.
Brošēta tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā, Blaumaņa
ielā 38/40. Pasūt. № 68—5

L2
84.3L7
Vi 390

© «Liesma», 1982

70801—117

V ----- 181.81.4803010200

M801(11)—82

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306039069

35 kap.

